

Ručni rad u dječjem vrtiću

Šumera, Iva

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:629570>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-01**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

IVA ŠUMERA

RUČNI RAD U DJEČJEM VRTIĆU

Diplomski rad

Pula, prosinac, 2024.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

IVA ŠUMERA

RUČNI RAD U DJEČJEM VRTIĆU

Diplomski rad

JMBAG: 0303057180, izvanredni student

Studijski smjer: Izvanredni diplomski studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Predmet: Likovni aspekti slikovnice

Znanstveno područje: Umjetničko područje

Znanstveno polje: Likovna umjetnost

Znanstvena grana: Likovna pedagogija

Mentor: doc.art. Breza Žižović

Pula, prosinac, 2024.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani IVA ŠUMERA kandidat za magistra RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

Iva Šumera

U Puli, 12. 12. 2024. godine

IZJAVA o korištenju autorskog djela

Ja, IVA ŠUMERA dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj diplomski rad pod nazivom RUČNI RAD U DJEČJEM VRTIĆU koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama. Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 12. 12. 2024. godine

Potpis
Iva Šumera

ZAHVALA

Stjecanje novih znanja i kompetencija u radu s djecom bila mi je dodatna motivacija da završim i ovaj studij. Hvala mojoj obitelji na pruženoj podršci tijekom studiranja, a posebno svome suprugu Ivanu Šumeri koji je također bio velika podrška u ovom razdoblju moga života. Posebne zahvale mojoj svekrvi Katici Šumeri koja mi je pokazala tehniku šivanja na šivaćoj mašini za izradu prošiva. Veliko hvala i mojoj mentorici Brezi Žižović koja me savjetovala i usmjeravala tijekom izrade ovog diplomskog rada.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. RAZVOJ MOTORIKE	3
2. 1. Gruba i fina motorika	3
3. RUČNI RAD	7
2. 1. Pletenje.....	7
3. 2. Kačkanje.....	8
3. 3. Uzlanje.....	9
3. 3. 1. Macramé	10
3. 4. Tkanje	11
3. 5. Vezenje	12
3. 6. Gobleni	13
3. 7. Šivanje	14
3. 7. 1. Šivanje strojem	15
3. 7. 2. Šivanje rukom.....	15
3. 8. Patchwork i njegova povijest	16
3. 8. 1. Tkanine i vrste tkanina	18
3. 8. 2. Pribor za rad.....	18
3. 9. Prošivanje aplikacijama (Quilting).....	19
4. VAŽNOST RUČNOG RADA	20
5. SLIKOVNICA KAO ALAT ZA UPOZNAVANJE TEHNIKE RUČNOG RADA.....	23
6. VAŽNOST DOKUMENTIRANJA I REFLEKSIVNE PRAKSE.....	27
7. PRAKTIČNI DIO RADA	28
7. 1. Pisana priprava za provođenje aktivnosti u vrtiću s ciljem upoznavanja Patchwork tehnike i ručnog rada.....	29
7. 2. Dokumentiranje odgojno-obrazovnog rada i samorefleksija odgojitelja	35
7. 3. Refleksije dječjih radova	39
8. ZAKLJUČAK	53
9. LITERATURA.....	55

10. PRILOZI	58
SAŽETAK	60
SUMMARY	61

1. UVOD

Popularnost ručnog rada znatno je počela opadati pojavom modernog društva. Jedan od razloga je porast industrijalizacije i pojava masovne proizvodnje. Pojava strojeva učinila je život lakšim, ali u umanjila vrijednost igle i konca. Velika se količina robe široke potrošnje u današnje vrijeme proizvodi u tvornicama. To je dovelo do pada potražnje za ručno izrađenim proizvodima jer je njihova proizvodnja često dugotrajnija i skuplja. Ručni rad tradicionalna je vrijednost koja se prenosi generacijama. Napretkom tehnologije postoji rizik da budući naraštaji s vremenom sve više i više gube interes za ručnim radom. Također, mnogi su stručnjaci došli do zaključka da današnja djeca zbog prekomjerne izloženosti ekranima imaju sve slabiju razvijenu motoriku. Ručni rad dragocjena je tradicionalna aktivnost koja ima važnu ulogu za razvoj fine motorike djeteta. Kada se dijete tek rodi, ono osim osjetila sluha najviše komunicira dodirom. U ranom i predškolskom razdoblju dijete istražuje okolinu osjetilima. Osjetilo dodira važan je segment za pravilno obrađivanje informacija u mozgu koji utječe na cjelokupni razvoj djeteta. Za ruke je moguće reći da su najvrjedniji i najplemenitiji alat u povijesti čovječanstva. Postoje različiti načini upoznavanja djece predškolske dobi s ručnim radom, a jedan od njih je uporabom slikovnice koja je djetetu važna i bliska od najranije dobi.

Tema ovog diplomskog rada je *Ručni rad u dječjem vrtiću*. Rad je koncipiran u dva dijela: teorijski i praktični dio rada. Teorijski dio rada podijeljen je u nekoliko poglavlja i potpoglavlja. U prvom dijelu rad govori se o razvoju motorike: grube i fine motorike. Slijedi poglavlje koje definira pojam ručnog rada te potpoglavlja koja opisuju najpoznatije ručne radove iz područja tekstila. U nastavku slijedi poglavlje koje govori o važnosti ručnoga rada i njegovoj dobrobiti za razvoj pojedinca. Nadalje, u radu je prikazano kako slikovnicu koristiti kao medij za upoznavanje tehnike ručnog rada s naglaskom na patchwork tehniku u radu s djecom predškolske dobi. Zadnje poglavlje teorijskog dijela govori o važnosti dokumentiranja i refleksivnoj praksi. Drugi dio rada sastoji se od praktičnog dijela. U Dječjem vrtiću Paperino u Poreču provedena je praktična aktivnost s djecom mješovitog vrtićkog uzrasta (3-5 g.) s ciljem upoznavanja patchwork tehnike i ručnog rada. S djecom je izrađen prošiv (eng. *quilt*) na kojemu su sašiveni dječji radovi. U praktičnom dijelu rada nalazi se pisana priprava odgojitelja za provođenje aktivnosti u skupini, odgojiteljevo dokumentiranje provedene aktivnosti

s naglaskom na samorefleksiju odgojno-obrazovnog procesa radi unapređivanja vlastite odgojno-obrazovne prakse. Fokus ovoga rada je ukazati na značaj dokumentiranja odgojno-obrazovnog procesa i provođenja aktivnosti ručnog rada u redovitom vrtićkim aktivnostima. Na kraju ovoga rada nalazi se zaključak koji čini sintezu čitavog rada.

2. RAZVOJ MOTORIKE

Motorika je nauka o kretanju. Riječ motorika nastaje iz talijanske riječi *motus* koja označava gibanje odnosno micanje, kretanje. Ljudi su građeni tako da budu aktivni. Aktivnost je čovjeku potrebna kako bi on mogao funkcionirati u svakodnevnom životu. Pojam kretanja označava aktivnost odnosno fizičku pokretljivost (Kosinac, 2011). Dijete tijekom odrastanja savladava motoričke sposobnosti koje uvelike utječu na njegov biološki, psihološki i socijalni razvoj. Osim navedenog, motoričke sposobnosti značajno utječu i na spoznajno-osjetilni razvoj djeteta. Pokret je jedan od najvažnijih elemenata kod djeteta predškolske dobi zato jer predstavlja temelj za usvajanje akademskih znanja poput brojanja, veličina, usvajanje slova, orijentacija u vremenu i prostoru, autonomije i drugih akademskih postignuća. Ako dijete tijekom odrastanja nije dovoljno poticano u razvoju motorike tada se nedostatak motoričkog razvoju manifestira tako da je kod djeteta moguće primijetiti sporost, nespretnost i nesigurnost. Izostanak kvalitetno razvijenih motoričkih sposobnosti dovodi do usporavanja cjelokupnog djetetovog razvoja i djetetove autonomije (Bratovčić i sur., 2016). Bratovčić i sur. (kao što navode Starc i sur. 2016) ističu kako razvoj motorike kod djeteta podrazumijeva sve skladnije i svrsishodnije korištenje vlastitog tijela za kretanje i baratanje predmetima. U predškolskom razdoblju dijete usvaja niz motoričkih sposobnosti, od jednostavnijih ka složenijima koje su od velikog značaja za obavljanje radnji u svakodnevnom životu. Kroz motorički razvoj dijete stječe različita iskustva.

2. 1. Gruba i fina motorika

Dijete kroz život razvija dvije vrste motorike koje se dijele na grubu i finu motoriku. Pojam gruba motorika označava sposobnost djeteta da cijelim svojim tijelom izvodi veće pokrete. To podrazumijeva aktivnosti poput hodanja, trčanja, skakanja, plivanja, plesanja, penjanja, puzanja, vožnje biciklom, bacanje, hvatanje itd. (Janeković i Domac, 2020). S druge strane, fina motorika označava sposobnost djeteta da manipulira malim predmetima i to najviše uz pomoć šake i prstiju. Fina motorika omogućava djetetu da koristi žlicu, lista stranice u knjizi, koristi bojice i sl (Bratovčić i sur. 2016). „Fina motorika, koja se odnosi na preciznije i sitnije pokrete te nam je poznata i kao »sitna motorika«, uključuje vještine manipulacije kao što su hranjenje, odijevanje, igranje te kasnije pisanje i crtanje.“ (Kukovec, 2023:3)

Žmavc (kao što navodi Mlakar, 2008) navodi niz aktivnosti koje se odnose na finu motoriku: držanje olovke, bojice, kistova, pranje i četkanje zubi, vezanje cipela, pisanje, bojanje, sastavljanje kocki, rezanje i lijepljenje, korištenje ravnala, rezanje, trganje, gužvanje. I autorica Kukovec (2023) u svome radu spominje niz aktivnosti pomoću kojih se kod djece može potaknuti razvoj fine motorike. Neke od aktivnosti koje se mogu ponuditi djeci su sljedeće: oponašanje životinja, puzanje, hodanje na rukama, crtanje, šaranje, pisanje, brisanje prašine, metenje metlom, prelijevanje vode, guranje, povlačenje i nošenje različitih predmeta, otvaranje i zatvaranje čepa na boci, manipulacija glinom, plastelinom ili tijestom, rezanje različitih materijala škarama (tkanina, papir...), šiljenje bojica, korištenje pincete, pritezanje vijaka, savijanje papira, slaganje kocaka, nizanje perlica ili kuglica na konac, šivanje, vezanje vezica na cipelama, zakopčavanje i otkopčavanje, lijepljenje itd. Skok (2022) također navodi aktivnosti za razvoj fine motorike, a neke od njih jesu slaganje čarapa, rublje na užetu, guljenje i rezanje voća i povrća, ljuštenje kukuruza, guljenje mahune itd. Žmavc (2021, bez dat.) ističe kako „Precizni pokreti fine i grube motorike zahtijevaju usklađeno funkcioniranje senzora pokreta, središnjeg živčanog i mišićnog sustava“ (kao što navodi Mlakar, 2008). Razvoj grube motorike preduvjet je za razvoj fine motorike. Dobro razvijena fina motorika omogućava svladavanje vještine pisanja (Janeković i Domac, 2020). Dijete tijekom cijelog predškolskog razdoblja usavršava korištenje šake i prstiju. Usavršavanje fine motorike događa se u osmoj godini djetetova života. Potrebno je negdje oko 3-4 godine od prvog pokušaja hvatanja predmeta do pravilnog držanja olovke (Starc i sur. 2014). Savjetuje se da se u svakodnevni život obitelji tijekom predškolski dobi u radu s djecom integriraju aktivnosti koje stavljaju naglasak na razvoj grube i fine motorike (Novak, 2021). Istodobni razvoj i jedne i druge motorike predstavljaju temelj za razvoj koordinacije. Kukovec (2023) u svome radu okvirno navodi razvojne prekretnice za finu motoriku te ističe kako je svako dijete biće za sebe i ima vlastiti tempo razvoja. U tablici 1. prikazan je razvoj fine motorike kod djeteta od faze novorođenčeta do šeste godine života.

Tablica 1. Razvoj fine motorike kod djeteta

Dob	Usvojene vještine
novorođenče	<ul style="list-style-type: none"> - Dlanove stišće u šake; - ima razvijeni refleks čvrstog hvatanja; - širi prste;
do tri mjeseca	<ul style="list-style-type: none"> - nestaje čvrsto hvatanje; - otvara dlanove; - želi dosegnuti predmet
do šest mjeseci	<ul style="list-style-type: none"> - prenosi predmet iz jedne ruke u drugu
do sedam mjeseci	<ul style="list-style-type: none"> - koristi ručke pri držanju žlice i lončića;
do osam mjeseci	<ul style="list-style-type: none"> - razvija pincetni hvat; - drži predmet, ali ga ne može samostalno pravilno odložiti;
do devet mjeseci	<ul style="list-style-type: none"> - palcem i kažiprstom vuče igračku za uzicu; - podiže male predmete; - pokazuje predmete, ljude i pojave kažiprstom;
do dvanaest mjeseci	<ul style="list-style-type: none"> - ima dobro razvijen pincetni hvat; - vadi i gura predmete u kutiju; - ispušta pravilno predmete iz ruke; - pritišće tipke; - cijedi spužvu;
osamnaest mjeseci	<ul style="list-style-type: none"> - lista knjigu; - premješta hranu žlicom iz posude u posudu; - koristi se lijevkom; - prelijeva tekućinu iz jedne posude u drugu; - jede samostalno;

dvije godine	<ul style="list-style-type: none"> - može rezati malim škarama - manipulira plastelinom, glinom i tijestom; - niže perlice ili kuglice na konac;
dvije godine i šest mjeseci	<ul style="list-style-type: none"> - otkopčava i zakopčava dugme;
tri godine	<ul style="list-style-type: none"> - koristi vilicu; - zna se samostalno oblačiti oi svlačiti;
tri godine i šest mjeseci	<ul style="list-style-type: none"> - precrtava krug i crta glavonošce;
četiri godine	<ul style="list-style-type: none"> - može provući konac kroz rupice; - izrezuje jednostavne forme; - precrtava kvadrat; - oblikuje životinje od plastelina;
do četiri i pol godine	<ul style="list-style-type: none"> - može precrtati križ; - drži olovku s tri prsta;
do pet godina	<ul style="list-style-type: none"> - može nacrtati trokut; - crta detalje; - ulijeva vodu u čašu bez prolijevanja;
do pet i pol godina	<ul style="list-style-type: none"> - hvata loptu objema rukama;
do šest godina	<ul style="list-style-type: none"> - gađa cilj loptom; - može precrtati romb; - namotava konac;

Izvor: Kukovec, S.(2023) Razvoj fine motorike. *Varaždinski učitelj- digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje* 6, 11

3. RUČNI RAD

Postoji više definicija koje pojašnjavaju pojam ručni rad. „Ručni rad obuhvaća izradu korisnih i ukrasnih predmeta vlastitim rukama i vještinom, uz korištenje samo jednostavnih alata kao što su škare i igle, te različitih tekstilnih materijala, vune ili konaca.“ (Škola za modu i dizajn, Zagreb, bez dat.). U Hrvatskoj enciklopediji ručni se rad opisuje kao „djelatnost koja u školskom i odgojnom radu omogućava upoznavanje s načinima i tehnologijom ručne obradbe različitih materijala.“ (Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013). Ručni se rad također može definirati kao umjetnost oblikovanja predmeta za upotrebu. Napretkom tehnologije i pojavom industrijalizacije i masovne proizvodnje, ručnom se radu pridaje sve manji značaj. Odrasli, a posebno djeca, sve manje se bave ovom vrijednom tradicionalnom aktivnošću. Umjetnici, dizajneri i čuvari tradicijskih običaja prepoznali su i svakodnevno njeguju ovo važno tradicijsko znanje (Dječji vrtić Zapruđe). Najpoznatiji ručni radovi iz područja tekstila su: pletenje, kačkanje, uzlanje i tkanje, vezenje, gobleni, šivanje, prošivanje aplikacija (eng. *quilting*) i *patchwork* (Brittain, 1970). U nastavku rada bit će detaljnije opisane navedene tehnike iz područja tekstila s posebnim naglaskom na *patchwork* tehniku koja je korištena u praktičnom dijelu ovoga rada.

3. 1. Pletenje

Pletenje (slika 1) je postalo ponovno popularno. Povijest pletenja je veoma duga i stara. S obzirom da je tekstil potrošni materijal koji nije otporan na vrijeme, na svijetu nije ostalo velik broj primjeraka pletenih predmeta u dobrom stanju. Osim toga, nije ni poznato kako je tehnika nastala, ali se pretpostavlja da se razvilo iz šivanja bodom petlje. Ostatci pletiva pronađeni su u Peruu a u grobnicama Egipta pronađene su pletene čarape. Poznato je i kako je Penelopa iz poznatog Homerovog djela Odiseja, plela mrtvački pokrov za Laerta. Najstariji primjerci pletiva pronađeni su na Arapskom poluotoku, a datiraju iz 7. stoljeća. Uzorci s pletiva pronađeni su i na tepisima i keramičkim vazama iz tog razdoblja. Ne postoje sigurni dokazi kako je tehnika pletenja stigla u Europu, ali mnogi su povjesničari mišljenja da je ta vrsta rada stigla u naše područje zahvaljujući tadašnjim trgovcima, ratnicima i mornarima. U Parizu je 1527. godine osnovano prvo zanatsko udruženje te od tada pletenje postaje popularno u

svijetu. U to vrijeme muškarci su bili poznati pletači i tkalci dok ženama nije bilo dozvoljeno da budu u udruženju. Jedino su se mogle priključiti žene koje su ostale bez muževa odnosno udovice. Moda pletenja počela se širiti cijelim svijetom, posebice u Engleskoj, Francuskoj, Španjolskoj, Austriji i Italiji. Potražnja za pletenim predmetima s vremenom je postala sve veća te je 1589. izrađen i prvi stroj za pletenje. Strojevi za pletenje zamijenili su ručno pletenje koje je ostalo popularno samo u kućnoj radinosti. Nisu sa sigurnošću poznati prvi alati s kojima se plelo. Plelo se rukama, a Indijanci su pleli i drvenim štapićima. Kasnije su se pojavili i okviri za pletenje te pletaće igle izrađene od bakra, žice i drveta. U ono vrijeme koristile su se i igle od slonovače i igle izrađene od oklopa kornjače. Danas postoje igle različite debljine, a može se plesti različitim materijalima od kojih su najpoznatiji vuna i pamuk. Vuna se najčešće prodaje u klupka, a može biti prirodna, obična, debela, dvostruka, trostruka itd (Brittain, 1980).

Slika 1. Pletenje, <https://brickzine.hr/kako-postati-maher-u-pletanju/>, 26. 6. 2024.

3. 2. Kačkanje

Kačkanje ili kukičanje (slika 2) je ručna izradba pletiva i čipke uz upotrebu samo jedne igle načinjene od metala, drva, kosti ili plastike (Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013). Riječ kačkanje (eng. crochet) nastala je iz francuske riječi *croc* koja znači kuka, kukica ili kačkalica. Kao i kod pletenja, ne zna se točno porijeklo kačkanja

zbog malog broja sačuvanih predmeta iz prošlosti. Za razliku od pletenja, za kačkanje je potrebna samo jedna kukica i očica. Kačkati se može na dva načina: finom kukicom i tankim koncem ili debelom kukicom i debelim koncem. Najstariji predmeti izrađeni ovom tehnikom pronađeni su po cijelome svijetu. U Africi su se kačkale kape za poglavice, u Turskoj su se izrađivali šeširi dok su se u Škotskoj izrađivale kape i ogrtači za ovčare. Najpopularniji oblik kačkanja je čipkasti oblik koji je nastao u Italiji. Opatice su izrađivale crkvene ukrase pa stoga se ta vrsta čipke naziva i opatičina čipka. U 19. stoljeću ova se tehnika kačkanja počela koristiti i u kućnoj radinosti. Za razliku od pletenja, kačkanje je puno jednostavnije savladati s obzirom da se kuki nalazi samo jedna očica. Za kačkanje postoje različite veličine kukica i konca. Materijali koji se mogu koristiti za kačkanje su raznovrsni. Kačkati se može finijim materijalima poput svile, ali i debelom vunom (Brittain, 1980).

Slika 2. Kačkanje,

<https://idsb.tmgrup.com.tr/ly/uploads/images/2020/07/28/48859.jpg>, 26. 6. 2024.

3. 3. Uzlanje

Uzlanje je jedna od najstarijih tehnika vezanja. Prije nastanka konopa upotrebljavali su se kosa, životinjska koža ili trave i povijuše. Već u kamenom dobu ljudi su pravili mreže za hvatanje riba tzv. mrežnim uzlom. Uzlovi su se koristili u Egiptu i Perziji za gradnju mostova i jedrenje. Inke su osmislile decimalni sustav brojeva na način da su vezali različite vrste uzlova u nitima koje su visjele s vodoravne vrpce. Na

taj su način komunicirali i zapisivali povijesne događaje. Ne može se točno odrediti kada su se uzlovi počeli koristiti kao dekoracija, ali poznato je da su pomorci bili ti koji su usavršili tehniku uzlanja. Materijal koji se koristi za pravljenje uzlova je tekstilno vlakno od prirodnog ili umjetnog tj. sintetičkog materijala. Konop se dobiva tako da se vlakna predu u nit ili pređu, a zatim se nit konča više puta kako bi se stvorio konop. Postoji različitih vrsta uzlova. Neki od najpoznatijih su obični uzao, osmica, mornarski uzao, zastavni uzao, dvostruki poluuuzao i pasnjak (Brittain, 1980).

3. 3. 1. Macramé

Riječ *macramé* odnosno na hrv. makrame (slika 3) dolazi od francuske riječi koja označava tehniku uzlanja grubih tekstilnih niti i izradbu resa (Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013). Na početku su se izrađivali jednostavni uzlovi, a kasnije s vremenom postali su sve složeniji. Tehnika se proširila svijetom zahvaljujući pomorcima. Tehnika je vrhunac doživjela u viktorijanskom razdoblju kada se macramé počeo raditi tankim nitima te je gotov proizvod nalikovao čipki. Danas su popularne sve življe boje za uzlanje. Pribor i materijal potreban za uzlanje su ruke, čvrsta podloga zbog postizanja napetosti i niti. Postoji veliki izbor konopa za uzlanje pa se za uzlanje može koristiti američki pamučni konop, najlonski konop, tapetarski konop, juta, gruba vuna, sintetički konop itd. Ovom tehnikom se mogu izraditi različiti predmeti poput košara za cvijeće, naslonjači, mreža-ležaljka, ukrasni stolnjaci (Brittain, 1980).

Slika 3. Macramé tehnika uzlanja, <https://www.ganxxet.com/blogs/news/macrame-knots>, 26. 6. 2024.

3. 4. Tkanje

Tkanje je tehnika kojom se prepliće dvaju međusobno okomitih sistema niti prema određenim pravilima. Za tehniku tkanja potreban je tkalački stan ili okvir koji služi „da okomitu skupinu niti drži ili osnovu drži napetom dok se vodoravnom skupinom niti vrši protkivanje niti osnove.“ (Brittain, 1980:214). Način tkanja ostao je isti sve do danas. Iako porijeklo tkanja nije poznato, na egipatskim i grčkim spomenicima vidljivo je da se već u ono vrijeme koristio tkalački stan. U zemljama s toplom klimom upotrebljavali su se laganiji materijali za tkanje, kao npr. pamuk i lan dok se u hladnoj klimi koristila ovčja vuna. Niti za osnovu tkanja moraju biti čvrste i glatke kako se ne bi lijepile jedna za drugu. Za potku se koriste materijali poput debelog vunenog gajtana, akrilna nit, sintetička nit itd. Tkati se može na ploči, na okviru za tkanje te na tkalačkom stanu (Brittain, 1980). Tkanje je tehnika koja se može pokazati i djeci u vrtiću. Primjer takve prakse tkanja u vrtiću pokazuje i Dječji vrtić Cvrčak iz Virovitice (slika 4).

Slika 4. Primjer tkanja u Dječjem vrtiću Cvrčak iz Virovitice,
<https://www.cvrcakvt.hr/tkanje-i-sivanje/1695/>, 26. 6. 2024.

3. 5. Vezenje

Vezenje je tehnika kojom se ukrašava tkanina ili neki drugi materijal vezivom radi postizanja bogatijeg i ljepšeg učinka. Materijal na kojemu se može vesti može biti tanka ili debela. Vesti se može na vuni, koži, gazi, pamuku i mnogim drugim materijalima. Ukrašavati se može perlama, draguljima, kamenčićima i još mnogim drugim ukrasima za vezenje. Kao i za ostale tehnike, i za ovu tehniku nije poznato porijeklo s obzirom da tkanina nije otporna na vrijeme. U izvorima literature navode se Grčka, Kina i Peru kao zemlje porijekla vezenja. U tadašnjoj Kini vezivo nije služilo samo kao ukras već i kao znakovno pismo za obilježavanja položaja u društvu. U Grčkoj i Rimu tunike su se ukrašavale geometrijskim likovima. Na našem području vezenjem su se bavile isključivo žene za vlastite potrebe kao aktivnost u slobodno vrijeme. U 19. stoljeću raspadom seoskih zadruga smanjuje se i aktivnost u vezenju. U našim krajevima vezuju se isključivo ukrasi na odjeći. U Hrvatskoj su najpoznatiji vezovi: pečki vez, bijeli vez i čipka, šupljika s raspletom, križići vezeni vunom i zlatovez. Za vezenje je potreban okvir koji može biti okrugli ili četvrtasti, konci, tkanina i igla. Od alata potrebne su dobre škarice, naprstak i jastučić za držanje igle. Postoje četiri temeljna bodova vezenja, a to su ravni, križani, omčasti i uzlani bod (Brittain, 1980). Vezenje je jedna od tehnika ručnog rada koje je moguće provesti i u vrtiću. To pokazuju i primjeri iz prakse. Dječji vrtić Bubamara provodi iz godine u godinu projekt Male Vezilje čiji je osnovni cilj njegovati baštinu zavičaja (Dječji vrtić Bubamara). Na slici 5. prikazan je jedan od radova koji je predstavljen na 10. izložbi Malih vezilja.

Slika 5. Dječji rad na izložbi Malih vezilja, Dječji vrtić Bubamara, <https://www.dvbubamaradonjastubica.hr/2023/06/02/11-izlozba-malih-vezilja/>, 27. 6. 2024.

3. 6. Gobleni

Goblen ili iglom rađena tapiserija (slika 6) najčvršća je i najizdržljivija tehnika ručnog rada. Koristila se najviše za ukrašavanje i uređivanje interijera. Radovima su se ukrašavali zidovi, namještaji, ali i jastuci. Goblen se izrađuje na čvrstom platnu ili kanavasu ili na lanenoj tkanini. Prije se ovaj ručni rad izrađivao i na delikatnijim materijalima poput svile. Bodovi kojima se najčešće radio goblen u prošlosti koriste se i danas. To su polukrižići i križići. Za izrađivanje goblenu najčešće se upotrebljavaju vunene niti, ali može se koristiti i konac od svile, pamuka ili metala. U drevnom Rimu najčešće su se goblenom ukrašavali jastucima na kojima su Rimljani odmarali. U srednjem vijeku goblen je bio jako popularan u crkvi jer su se njime ukrašavale zavjese, jastuci za molitvu i prostirke za ukrašavanje oltara. Osim toga, goblenom je bila ukrašena i svećenikova odjeća. U Europi je goblen postao popularan tek u 16. stoljeću jačanjem trgovačkih i pomorskih veza s istočnim zemljama. Za početnike se preporučaju gotovi predlošci goblenu kako bi se najprije upoznala tehnika. Stvaranje vlastitih uzoraka mnogo je teže i zahtijeva dobru upoznatost s tehnikom (Brittain, 1980).

Slika 6. Goblen, <https://shop.modellina.rs/fajlovi/uploads/images/14.jpg>, 27. 6. 2024.

3. 7. Šivanje

Danas je šivanje vrlo popularna amaterska djelatnost. Ljudi šivaju za sebe i svoju obitelj te izrađuju različite predmete šivanjem. Za početnike preporuča se početi s vrlo jednostavnim idejama za šivanje. Poželjno je izabrati što jednostavniji materijal koji ne zahtijeva puno posla i preinaka. Prije početka samog šivanja potrebno je pripremiti sav potreban materijal i radnu površinu za rad. Od pribora za mjerenje, označavanje i rezanje potrebno je imati krojački ili drveni metar, papir za kopiranje, krojačku kedu, škare za ručni rad, škare za šivanje, nazubljene škare za izrađivanje, škare za krojenje te kotačiće za označavanje. Što se tiče pribora za šivanje potrebno je imati igle, pribadače, rezača niti za paranje, napršnjake i konac. Postoje različite vrste konca pa se u šivanju mogu koristiti pamučni konac, svileni konac, najlonski konac, jako sukani konac za teške materijale. Za šivanje može poslužiti i pomoćni pribor kao što su krojački jastuci, veći ili manji valjci, krojačka daska, podloga za glačanje itd (Brittain, 1980).

Primjer iz prakse koji pokazuje kako se može šivati i u vrtiću je Dječji vrtić Proljeće u Kloštar Ivaniću. Predškolska skupina djece crtala je svoje ideje, izrezala crtež te ih zatim šivala i punila vatom kako bi izradila vlastite plišane igračke (Dječji vrtić Proljeće-Kloštar Ivanić).

3. 7. 1. Šivanje strojem

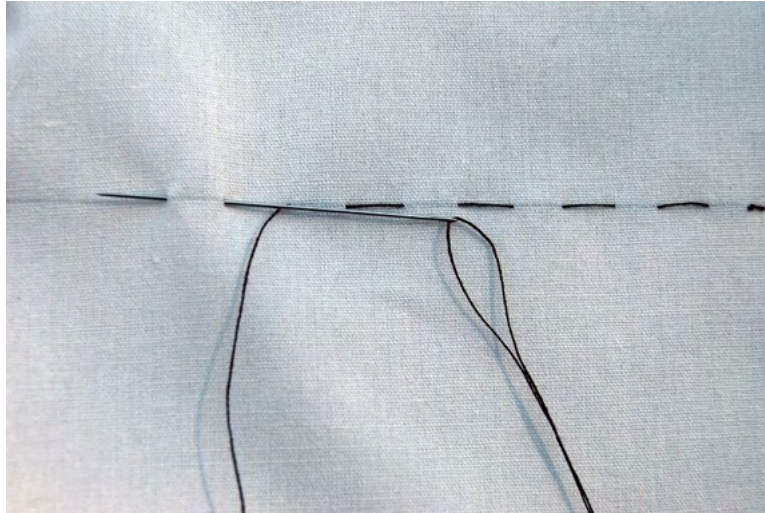
Osim ručnog šivanja postoji i šivanje šivaćim strojem (slika 7). Postoje dvije vrste šivaćih strojeva: s ravnim bodom i cikcak bodom. Svi šivaći strojevi rade na istom principu. Za one koji žele šivati u kućnoj radinosti preporuča se šivaći stroj s ravnim bodom jer su jednostavniji za uporabu. Služe za porublivanje i jednostavno vezenje. Strojevi s cikcak bodom preporuča se osobama koje žele šivati složenije komade odjeće ili predmete. Prilikom šivanja na šivaćem stroju valja obratiti pozornost na pravilan položaj i rasvjetu radnog mjesta. Osnovni bod za šivanje šivaćim strojem je zrnčani bod, ali postoji još niz različitih vrsta bodova. Za šivanje na šivaćem stroju potrebne su igle i konac. Izbor konca i igle ovisi o materijalu koji se šije (Brittain, 1980).

Slika 7. Šivanje šivaćim strojem, <https://reviewed.usatoday.com/home-outdoors/best-right-now/best-sewing-machines>, 26. 6. 2024.

3. 7. 2. Šivanje rukom

Kod svih ručnih radova ukazuje se potreba za šivanjem rukom. Prije samog šivanja važno je usvojiti nekoliko pravila. Bodovi bi trebali biti jednolično napeti, a završetak dobro osiguran. Šije se s desna na lijevo. Postoji jako puno ručnih bodova. Neki od njih su: osnovni bod, bod provlačenja, zrnčani bod, poluzrnčani bod, ivični bod, porubni bod itd. (Brittain, 1980). U provođenju aktivnosti ručnog rada s djecom će se koristiti osnovni bod (slika 8) čiji će kraj i završetak biti dobro osiguran.

Slika 8. Osnovni bod, <https://aimforquality.wordpress.com/2014/04/24/basting-running-gathering/>, 28. 06. 2024.

3. 8. Patchwork i njegova povijest

U ovome dijelu rada bit će detaljnije opisana i pojašnjena tehnika ručnog rada *patchwork* s obzirom da je ista korištena u provođenju aktivnosti u Dječjem vrtiću Paperino u Poreču u mješovitoj vrtićkoj skupini.

Patchwork (slika 9) je tehnika ručnog rada koji nastaje spajanjem određenih oblika malih tkanina kako bi se dobila cjelina. Prilikom korištenja ove tehnike treba voditi računa o točnosti spajanja, izboru tkanine i kombinaciji spajanju uzoraka (Brittain, 1980). Danas ova tehnika postaje sve više i više popularna na međunarodnoj razini. Postoje različite teorije o podrijetlu i razvoju *patchwork* tehnike. Proučavajući povijesne dokaze i ilustracije, povijest ove tehnike doseže do 1000 godina u prošlosti prije naše ere u Egiptu (Wang, Li i Mi, 2009; vlastiti prijevod). U Egiptu je pronađen mrtvački pokrivač egipatske kraljice Isi-em-Kebs (Brittain, 1980). Osim toga, u 4. ili 5. stoljeću prije naše ere, pronađen je i prekrivač za sedlo. Najveći sačuvani ostatci *patchwork* tkanine od svile i damasta pronađeni su Indiji, a datiraju iz 6. i 9. stoljeća nove ere. Ova je tehnika bila veoma popularna i u Engleskoj u 13. i 14. stoljeću u razdoblju hladne zime. U to vrijeme spajali su se mali komadići tkanine kako bi se ugrijali. Postupno je tehnika krpanja postala s vremenom ukrasna, a ne više uporabna (Wang, Li i Mi, 2009; vlastiti prijevod). I autorica Brittain (1980) navodi kako je tehnika nastala kao posljedica potrebe, a tek kasnije se počela koristiti u dekorativne svrhe. U

Ujedinjenom Kraljestvu nalaze se najveći sačuvani primjerci britanskog *patchworka*. Riječ je o setu posteljine za krevete koji je izrađen 1708. godine. U Italiji, točnije na Siciliji, 1400. godine pronađena je lanena tkanina izrađena *patchwork* tehnikom. *Patchwork* uzorci i tehnike preneseni su preko Atlantika u Sjevernu Ameriku zahvaljujući britanskim doseljenicima. Sredine 18. i 19. stoljeća smatraju se godinama u kojima *patchwork* tehnika doseže svoj vrhunac. Tijekom ovog razdoblja nastao je širok raspon *patchwork* uzorka kao što je blok *patchwork*, jednostruki *patchwork*, ludi *patchwork* itd. S dolaskom prve industrijske revolucije, kada je mehanizirana proizvodnja postupno zamijenila ručno izradu, tehnika se usavršavala korištenjem šivaćih strojeva. Posljednjih godina 20. stoljeća, zahvaljujući kontinuiranom tehnološkom napretku, žene su dobivale sve više prilika za zapošljavanje i ova tehnika se sve manje koristila. 1970. godine tehnika *patchwork* ponovno je privukla pozornost Nakon Drugog svjetskog rata tijekom pokreta za prava žena. Nedugo zatim, osnovane su i udruge i organizacije koje su organizirale različite vrste natjecanja i izložbi za predmete izrađene u *patchwork* tehnici. *Patchwork* umjetnost kontinuirano je evoluirala u nove stilove utjecajem povijesnih i kulturnih čimbenika pa danas postoje različiti stilove koji odražavaju različitu kulturu različitih razdoblja.

Slika 9. Patchwork, <https://sewguide.com/how-to-join-fabric-pieces-in-patchwork/>, 30.

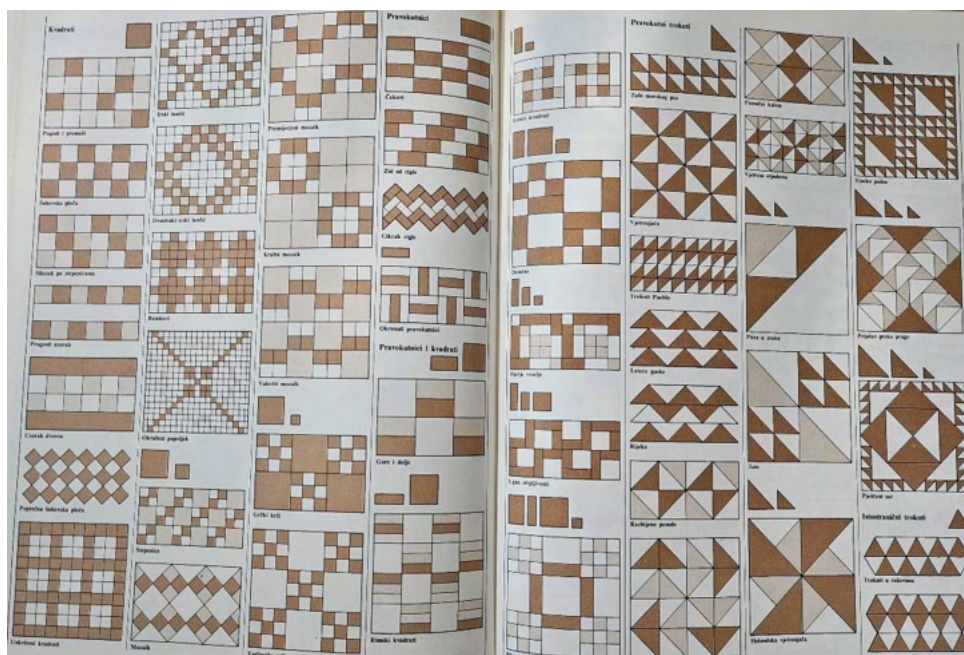
06. 2024.

3. 8. 1. Tkanine i vrste tkanina

Za ručni rad u stilu *patchworka* idealne su sve tkanine koje se mogu rezati i šiti, ali najidealnije su tkanine s oštrim rubovima poput štampanog i tankog pamuka koje dolaze u velikom broju boja i uzorka. Osim pamuka može se koristiti lan, tanka vuna i svila, koža. Prilikom izrade *patchworka* poželjno je koristiti slične tkanine koje se mogu oprati u jednakoj temperaturi. Početnici bi trebali izbjegavati tkanine poput grubog plata, jute i džerseja. Prve dvije tkanine lako se paraju dok je džersej rastezljiv i s njime se teže radi (Brittain, 1980).

3. 8. 2. Pribor za rad

Pribor koji je potreban za *patchwork* tehniku je sljedeći: karton koji služi kao podloga za krpice od tkanine, oštre škare, igla i konac, olovke i šablone (tj. oblici uzorka potrebni za izrezivanje krpica iz tkanine). Prvi radovi *patchworka* izrađeni su od nasumičnih uzoraka sve dok ljudi nisu shvatili da je jednostavnije izraditi *patchwork* od složenih geometrijskih oblika. Danas postoje različiti oblici šablona koji se koriste za ovu tehniku, a neki od njih su: krug, osmerokut, šesterokut, romb, pravokutnik, različiti trokuti, peterokuti, paralelogram, kvadrati i mnogi drugi. Na slici 10. prikazani su neki od mogućih kombinacija šablona za izradu *patchworka* (Brittain, 1980).

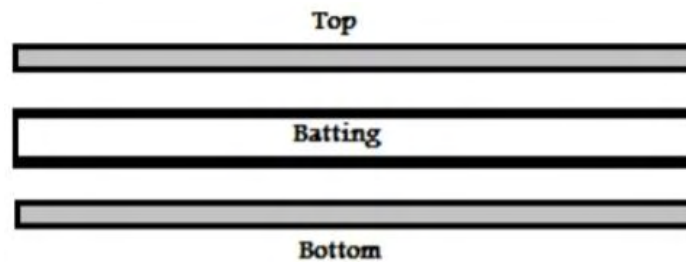

Slika 10. Kombinacije šablona za izradu patchworka, fotografirano u Brittain (1980)

3. 9. Prošivanje aplikacijama (Quilting)

„Engleska riječ >>quilting<< (prošivanje) dolazi od latinske riječi culcita što znači jastuk ili ispunjeni madrac.“ (Brittain, 1980:396). Najstariji sačuvani predmet prošivene tkanine je laneni tepih pronađen u Mongoliji. Smatra se da je izrađen 100 godina prije naše ere. Tehnika prošivanja se u prošlosti koristila kako bi prekrivače učinili što toplijima za vrijeme hladne zime. Prekrivači i prošireni predmeti bili su način na koji su ljudi demonstrirali umijeće izrade, pričali priče pomoću slika na njima pa čak i prenosili poruke putem simbola. S obzirom da je tkanina krhka danas je na svijetu jako malo sačuvanih primjeraka izrađenih tehnikom prošivanja. U Sjevernoj Americi prvi su prekrivači izrađeni za potrebe preživljavanja. Europski doseljenici trebali su tople prekrivače kako bi preživjeli hladnu zimu te je stvaranje slojeva tkanine bio jednostavan način za dodatno grijanje. U prošlosti su se prekrivači izrađivali ručno iglom i koncem kako bi se mlade djevojke podučavale osnovama šivanja, mjerenja i krojenja. Danas je prošivanje preraslo u vrstu tekstilne umjetnosti (Allaboutami, 2013; vlastiti prijevod). Za prošivanje je potreban materijal i pribor. Od materijala je potreban osnovni sloj tkanine, podstava prikladne čvrstoće i vata kao međupodstava kao punilo. Pribor za prošivanje isti je i kao kod šivanja. Potrebne su igle, pribadače i konac. Od dodatnog pribora za označavanje uzorka potreban je šestar, ravnalo, trokut, olovka i krojačka kreda. Postoje različite vrste prošiva: prošiv s umetnutom vrpcom, vatirani prošiv,

podstavljeni ili trapunto prošiv (Brittain, 1980). Prošivanje se često radi i u kombinaciji s *patchwork* tehnikom pa tako postoji i vatirani prošiv od *patchworka* sastavljen od dva sloja tkanine i sloja podstave. Gornji sloj izrađen je u tehnici *patchwork*. Metoda izrade većina prošiva naziva se sendvič metoda (slika 11). Gornji sloj tkanine ukrašen je *patchwork* motivima ili aplikacijama, srednji sloj čini podstavu koja daje težinu prošivu dok stražnji sloj prošiva čini tkanina (Lam, 2013; vlastiti prijevod).

Slika 11. Slojevi prošiva, Lam (2013)

4. VAŽNOST RUČNOG RADA

Istraživanja su dokazala kako osmišljavanje i stvaranje vlastitim rukama djeluje pozitivno na čovjeka (Polona Gole, 2023). Znanstvenici iz neuropsihologije došli su do rezultata da postoji povezanost između kognitivnih sposobnosti i motorike. Osmišljavanje i izrađivanje određenog predmeta iziskuje napor cijeloga tijela, ali i uma. Prilikom kreiranja rade sva osjetila pa se dijete uči biti strpljivo i uporno. Ručni radovi iziskuju puno vremena i truda. Možda neće svi radovi uvijek biti precizni, uredni i bogati detaljima, ali to nije ni važno, važno je kod djeteta razvijati pozitivne osobine ličnosti i učiti ih da poštuju i cijene vlastiti i tuđi rad. Prilikom izrade ručnih radova kod djeteta se razvijaju i socijalne vještine jer se aktivnosti ručnog rada mogu provesti u većoj skupini djece. Osim socijalnih vještina, ručnim se radom razvija fina motorika te se uči djecu poštivati kulturu i tradiciju (Doutlik, 2009). Nadalje, ovom se aktivnošću jača i samopouzdanje kod djece. Istraživanja su također dokazala da pletenje, tkanje, šivanje, heklanje, vezenje i druge vrste ručnih radova smiruju um i tijelo zato što se rukama ponavljaju pokreti koji zahtijevaju angažiranost mozga pa se na taj način čovjek opusti. Prilikom izrade ručnih radova mozak izlučuje serotonin, poznatijim pod nazivom hormon sreće koji pozitivno utječe na cijeli organizam. Također je dokazano

kako je pamćenje puno bolje kod starijih osoba koje su se bavile ručnim radom. Nadalje, ručni su radovi izvrstan alat za stimuliranje matematike jer je potrebno brojati petlje tijekom rada. Konačan proizvod, kakav god on bio, donosi užitak i ushićenje osobi koja ga je kreirala. Ručni i umjetnički radovi utječu i na razvoj desne polutke velikog mozga. Potreban je pravilan razvoj i desne i lijeve strane mozga kako bi mentalni procesi bili pravilno usklađeni. Tako će se dijete pravilno razvijati. Kod njega će se razvijati mašta, kreativnost, mogućnost kritičkog razmišljanja i sposobnost rješavanja problema (Gole, 2023). Nove paradigme iz područja neuroznanosti potvrđuju kako se ručnim radom poboljšava i koncentracija te se potiče djecu na važnost održivog razvoja (Dječji vrtić Zapuđe). Skok (2022) spominje kako aktivnosti poput pletenja, heklanja i šivanja opuštaju zglobove te utječu na razvoj okulo-motorne koordinacije. Autorica Gole također (2023:3) navodi kako „Ručni rad je vrijeme kada su djeca sama sa sobom, smiruju se, fokusiraju na izradu proizvoda, povećava se sposobnost koncentracije i ustrajnosti.“ Još jedan od pozitivnih učinaka ručnog rada jest stjecanje iskustva o podrijetlu materijala i tehnikama ručnog rada (Gole, 2023). Iako je danas materijal za izradu ručnog rada široko dostupan, i dalje je mali broj ljudi koji se njime bavi (Doutlik, 2009).

Autori Mitchell i Livingston (1999; vlastiti prijevod) u knjizi pod nazivom *Will-Developed Intelligence: The Handwork and Practical Arts Curriculum in Waldorf Schools* govore o važnosti ručnog rada i taktalnog upoznavanja svijeta. U svome radu navode kako su biolozi otkrili da kada se čovjek rodi, mozak ima milijarde aktivnih živčanih neuronskih veza. Ako se pravilno vježbaju tijekom ranog i predškolskog djetinjstva, ove veze imaju izravnu korelaciju sa sposobnošću razmišljanja kada dijete ulazi u pubertet. Ako se ne koriste, jednostavno atrofiraju. Veze i sinapse u mozgu održavaju se aktivnim korištenjem ruku. Mozak otkriva ono što istražuju prsti. Vrhovi naših prstiju imaju veliku gustoću živčanih završetaka. Ako se djecu ne potiče da budu aktivna s rukama, postat će *"slijepa za prste"*, a bogata stimulacija kroz živce sve do neuronskih veza bit će smanjena.

U svojoj knjizi *The Hand: How It Shapes the Brain, Language and Culture*, kalifornijski neurolog Frank Wilson tvrdi da su ljudi koji koriste svoje ruke u mogućnosti spoznavati svijet na način koji je nedostupan onima koji tijekom školovanja nisu koristili svoje ruke u punom smislu riječi. Govoreći na nacionalnom javnom radiju "All Things

Considered", Wilson je ispričao o potpredsjedniku velike računalne tvrtke koji se žalio da njegovi inženjeri s MIT-om ne mogu rješavati probleme tako dobro kao stariji inženjeri u tvrtki koji su tijekom svoga školovanja više koristili ruke. Dodirivanje, istraživanje i manipuliranje rukama može preusmjeriti neuronske veze u mozgu (Mitchell i Livingstone, 1999; vlastiti prijevod).

Matti Bergström, profesor i neurofiziolog iz Švedske, rekao je kako je gustoća živčanih završetaka u vrhovima prstiju je ogromna. Njihova gustoća je jednaka kao i u očima čovjeka. Ako se ne koriste prsti, posebice u djetinjstvu, ova bogata mreža živaca biva osiromašena - što predstavlja veliki gubitak za mozak i onemogućava svestrani razvoj pojedinca. Ako se zanemari razvijanje manualne sposobnosti i kreativnosti tada se zaustavlja svestrani i sveobuhvatni razvoju djece (Mitchell i Livingstone, 1999; vlastiti prijevod).

Djeca stječu važna iskustva kroz rad rukama. Kao odgojitelji djece, potrebno je pomoći djeci da postanu svjesni svojih ruku i vlastitih mogućnosti i potencijala. Ručnim radom dječje ruke postaju vješte, spretne, osjetljive i snažne. Ručni rad i zanate treba poučavati maštovito i umjetnički, potičući originalne kreacije.

Ručni rad opušta i zabavlja te je u isto vrijeme produktivan. Rudolf Steiner, osnivač Waldorfske škole ističe kako ručni rad može nježno probuditi i odgajati volju, počevši od najranije dobi. Kroz ljepotu, boju i formu, ručni rad i rukotvorine pomažu djeci od igre do maštovitog razmišljanja, tvoreći svojevrsni most između to dvoje. Ruke igraju važnu ulogu u tome. Djelovanje prstiju pokreće osjetila koja povezuju dijete sa svijetom, te se cijeli njegov misaoni život pokreće. (Mitchell i Livingstone, 1999; vlastiti prijevod).

5. SLIKOVNICA KAO ALAT ZA UPOZNAVANJE TEHNIKE RUČNOG RADA

Kada netko izgovori riječ slikovnica tada većina ljudi taj pojam usko povezuje uz pojam djeteta. Proučavanjem literature može se primijetiti kako autori na različite načine objašnjavaju pojam slikovnice. Crnković i Težak (2002) navode kako je slikovnica prva knjiga djeteta. Autorica Verdonik (2015) ističe kako je slikovnica prvo djelo koje dijete susreće i koje doživljava svim osjetilima budući da se radi o kombinaciji likovnog i pisanog izraza. Prilikom odabira slikovnice valja obratiti pozornost na izbor sadržaja, ali i na likovnost djela. Balić-Šimrak i Narančić Kovač (2012:10) navode kako „Ilustracije u pripovjednim slikovnicama uz riječi pripovijedaju, a obično i dodatno proširuju priču, a u ilustriranim knjigama dopunjuju čitateljsku predodžbu pružajući djetetu okvir za zamišljanje.“ Odgojitelji i osobe koje rade s djecom trebali bi birati slikovnice s kvalitetnim ilustracijama. Balić-Šimrak i Narančić Kovač (2010) u svome radu ističu kako je djeci potrebno nuditi slikovnice čije su ilustracije stilski pročišćene, u kojima prevladavaju harmonija, ritam boja i jedinstvena kompozicija koja vodi dijete kroz radnju. U kvalitetnim slikovnicama postoji balans između sadržaja i ilustracija, a ilustracije odišu autorovom osobnošću na način da autorov stil na koji način ne umanjuje vrijednost teksta. Djeci rane i predškolske dobi valja ponuditi ilustracije koje obogaćuju doživljaj priče i potiču maštu i stvaralaštvo.

Slikovnica je izvrstan alat za učenje i poučavanje. Djeca putem slikovnice sasvim prirodno i spontano usvajaju znanja o svijetu i stvarima koje ih okružuju. Stoga, slikovnice mogu poslužiti i kao izvrstan medij i za upoznavanje različitih tehnika ručnog rada. Proučavanjem i istraživanjem različitih izvora literature pronađeno je niz slikovnica koje je moguće koristiti u radu s djecom s ciljem upoznavanje nekih od tehnika ručnog rada. U nastavku rada slijedi prikaz nekoliko takvih slikovnica s posebnim naglaskom na slikovnicu *Elmer* autora Davida McKeeja koja je korištena tijekom provođenja aktivnosti u Dječjem vrtiću Paperino s ciljem upoznavanja *patchwork* tehnike.

U seriji slikovnica autorice Joanna Johnson i ilustratora Erica Johnsona moguće je djecu upoznati s tehnikom pletenja (slika 12). Na kraju svake slikovnice moguće je pronaći uzorke pletenja koji se pojavljuju u pričama. Djeca tako mogu oživjeti predmete iz priča. Tako primjerice u slikovnici *Phoebe's sweater* (na hrv. Phoebeov džemper) Pheobova majka pleće mišici crveni džemper koji će odjenuti prilikom rođenja njezine male sestrice. Ilustracije i tekst međusobno se isprepliću (Lau; vlastiti prijevod, bez dat.).

U ilustracijama je moguće uočiti harmoniju i ritam boja. Osim toga slikovnice su stilski pročišćene. Za ilustracije korištene su prirodne boje i zemljani tonovi. Ilustracije su bogate detaljima te kod djece pobuđuju znatiželju i dodatno istraživanje. Sve navedeno obilježja su likovno vrijednih ilustracija kao što navode i autorice Balić-Šimrak i Narančić Kovač (2012).

Slika 12. Ilustracija iz slikovnice Phoebeov džemper,

<https://www.etsy.com/listing/66734149/phoebes-sweater-autographed>, 03. 07. 2024.

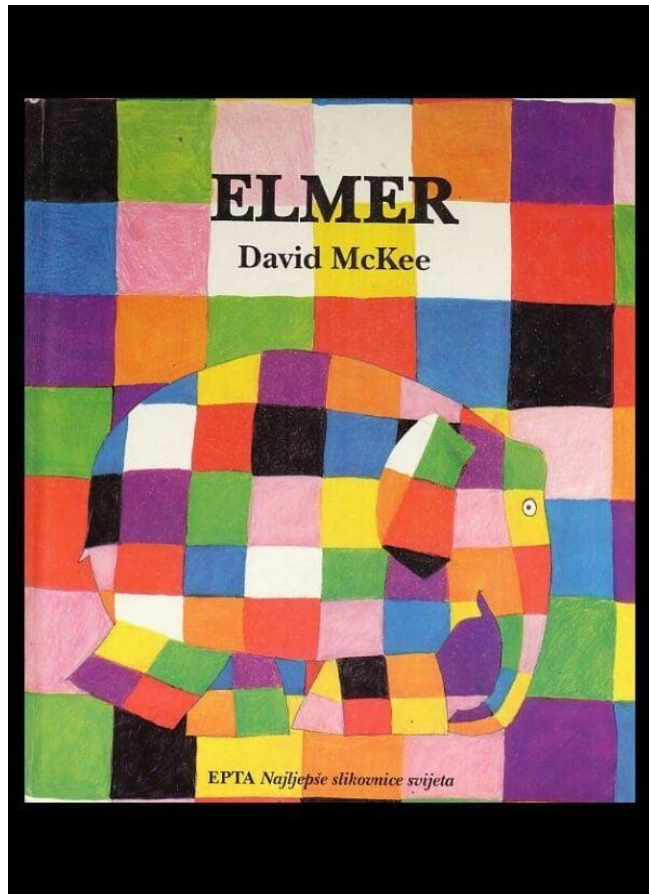
Još jedan primjer kvalitetne slikovnice za upoznavanje djece s ručnim radom je *Extra Yarn* autora Mac Bernetta ilustrirana od strane Jon Klassen. Slikovnica govori o djevojčici koja pronalazi kutiju punu šarene vune te počinje pleći odjeću za prijatelje, pse pa čak i za nežive predmete. Ilustracije (slika 13) s pažljivo izabranim bojama i tekst priče stvaraju dojam mističnosti i pobuđuju kod djece znatiželju za magičnim elementima (Watkins i Wright, 2013; vlastiti prijevod).

Slika 13. Primjeri ilustracija iz slikovnice Extra Yarn,

<https://contemplatrix.wordpress.com/2012/10/29/book-extra-yarn/>, 03. 7. 2024.

Za provođenje aktivnosti s ciljem upoznavanje djece predškolske dobi s patchwork tehnikom u Dječjem vrtiću Paperino u Poreču korištena je slikovnica Elmer autora Davida McKeeja (slika 14). Slikovnica Elmer govori o jednom dragom sloniću koji se razlikuje od drugih slonova u krdu. On je šaren dok su ostali slonovi sive boje. Osim toga, razlikuje se po tome što uvijek zbija šale i voli humor. Jednoga dana Elmer je dobio dojam da se njegovi prijatelji smiju njegovom izgledu. Odlučio je postati običan sivi slon kako bi se uklopio u krdo. Dosjetio se kako bi to mogao postići. Pronašao je sive bobice u šumi te se obojao. Kada se vratio u krdo svi su bili tužni i ozbiljni jer im je nedostajala njegova prisutnost. Odjednom je počela padati kiša i Elmer je uzviknuo na sav glas. Tada je kiša isprala njegovu sivu boju i ponovno se pojavilo njegovo šarenilo. Krdo je bilo presretno što se Elmer vratio, a Elmer je odlučno prihvatio svoju različitost i bio ponosan zbog toga. Krdo je odlučilo svake godine obilježiti njegovu različitost i to tako da oni budu šareni, a on siv (Bratonja, bez dat.).

Slika 14. Slikovnica Elmer, <https://knjiga.hr/wp-content/uploads/product-images/025464/025464-600x827.jpg>, 20. 07. 2024.

6. VAŽNOST DOKUMENTIRANJA I REFLEKSIVNE PRAKSE

Dokumentiranje dječjih aktivnosti važan je dio profesionalnog razvoja odgojitelja. Autorica Miljak (2015) navodi kako odgojitelj nije samo promatrač, već on osvještava i dokumentira aktivnosti. Dokumentiranje se odnosi na sustavno prikupljanje dokumentacije koja nam služi za bolje shvaćanje djetetove akcije (Vujičić, 2015). Dokumentiranje na različite načine pozitivno utječe na mijenjanje odgojno-obrazovne prakse. Odgojitelj kao takav, na dubljoj razini promišlja o svojim postupcima i o kvaliteti odgojno-obrazovnog procesa kojeg pruža djeci. Autorica Edita Slunjski (2016) u djelu *Izvan okvira 2* također govori o dokumentaciji kao o uporištu razvoja odgojitelja u refleksivnog praktičara. Niz provedenih akcijskih istraživanja o važnosti dokumentiranja prakse omogućuju odgojiteljima promišljanje o dokumentiranju procesa učenja djece u vlastitoj skupini. Također odgojiteljima daje prostora za promišljanje na koji način vode i bilježe dokumentaciju, npr. koriste li se dovoljno fotografijama, videozapisima, transkriptima itd. Osim toga, djeca i sama vole i raduju se promatranju plakata jer na taj način se prisjećaju i osvještavaju ono što su radila. Autorice Taloš Lopar i Martić (2015) navode kako dokumentacija omogućava bolji uvid u procese koje se odvijaju u skupini koje ne uočimo možda odmah tijekom odgojno-obrazovnog procesa. Dokumentiranjem odgojitelj kontinuirano istražuje kako dijete uči i sukonstruira znanje. Fotografija je jedan od oblika pedagoške dokumentacije koja postaje komunikacijski alat kojim odgojitelj propitkuje samoga sebe i vlastitu praksu (Vujičić, 2015). Kako navodi autorica Lidija Vujičić (2015), fotografija mogu poslužiti za učenje, refleksiju i rast iskustava. Osim toga, tvrdi kako fotografije mogu biti podsjetnik za neka daljnja istraživanja i mijenjanje vlastite prakse.

Odgojitelj je refleksni praktičar. U radu s djecom svakodnevno promišlja i razmišlja o unapređivanju svoje prakse i vlastitom profesionalnom razvoju. „(Samo)refleksija je specifična povratna informacija samome sebi s ciljem unapređenja budućih aktivnosti, odnosno prakse.“ (Vizek-Vidović i Žižak, 2011:129)

Odgojiteljeva je uloga promatrati ponašanje i reakcije djece tijekom određene aktivnosti. Odgojitelj u tom trenutku postaje refleksivni praktičar koji propitkuje vlastiti rad, teži razvijanju svojih znanja i kompetencija u radu s djecom. Cjeloživotno učenje, odgojiteljeva motivacija da postane refleksni praktičar koji promišlja i propitkuje vlastitu

odgojno-obrazovnu praksu i implementira inovacije u rad predstavlja kvalitetan temelj za rad s djecom. Osnovne funkcije samorefleksije odgojitelja su: upoznavajuća/prepoznavajuća, povratnospojna, razvojna, preventivna i relaksirajuća. Upoznavajuća /prepoznavajuća funkcija odnosi se na odgojiteljevo bolje spoznavanje sebe samoga i nalaženja novog rješenja u pedagoškim situacijama. Povratnospojna funkcija omogućava odgojitelju osvještavanje načina na koje u konkretnim situacijama reagiraju djeca. Razvojna funkcija samorefleksije izvor je poticaja za njegov rast i razvoj. Preventivna funkcija označava spremnost odgojitelja na reagiranje u zahtjevnim i problematičnim pedagoškim situacijama dok relaksirajuća funkcija podrazumijeva osjećaj zadovoljstva i vrijednosti (Bad'urikova, 2007).

7. PRAKTIČNI DIO RADA

U nastavku ovoga rada opisan je praktični dio ovoga diplomskoga rada. Praktični dio rada autoričin je doprinos na području odgoja i obrazovanja kojim autorica nastoji dati uvid u važnost dokumentiranja vlastite prakse i provođenja aktivnosti ručnog rada koje kod djece potiču razvijanje fine motorike, maštu, kreativnost, rješavanje problema, snalažljivost, osjećaj zajedništva i bliskosti. U sljedećem poglavlju nalazi se priprema za provođenje aktivnosti s djecom u mješovitoj skupini (3-5 godina) područnog vrtića Varvari u Dječjem vrtiću Paperino u Poreču. Osim pripreme, ovaj dio rada sadrži opis procesa provedbe aktivnosti s naglaskom na foto-dokumentaciju i refleksije dječjih radova. S obzirom na opseg planirane aktivnosti i nepostojanje striktnih shema u vrtiću (vremenskih, prostornih, organizacijskih), aktivnost je produžena, izmijenjena ili skraćena ovisno o dječjem interesu i motivaciji. U praktičnom dijelu rada se nalazi autoričina vlastita refleksija odnosno samorefleksija o provedenoj aktivnosti s ciljem unapređivanja odgojno-obrazovne prakse i ohrabrivanje svih odgojitelja na dokumentiranje odgojno-obrazovnog procesa i provođenje aktivnosti ručnog rada u njihovim skupinama.

7. 1. Pisana priprava za provođenje aktivnosti u vrtiću s ciljem upoznavanja Patchwork tehnike i ručnog rada

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

Studij: Izvanredni sveučilišni diplomski studij ranog i predškolskog odgoja

Akadska godina: 2024./2025.

PRIPRAVA ZA IZVOĐENJE KREATIVNE AKTIVNOSTI S CILJEM UPOZNAVANJA PATCHWORK TEHNIKE I RUČNOG RADA

Mentor: doc.art. Breza Žižović

Studentica: Iva Šumera

Dječji vrtić: Dječji vrtić Paperino Poreč

Skupina: mješovita vrtićka skupina Vjeverice

Poreč, prosinac, 2024.

1. CILJ AKTIVNOSTI

Cilj aktivnosti je upoznati djecu s *patchwork* tehnikom, procesom izrade prošiva, poticati kreativnost i likovno izražavanje, utjecati na razvoj fine motorike, poticati osjećaj pripadnosti i zajedništva, uvažavati različitosti, utjecati na razvoj samopouzdanja i vlastitih mogućnosti, ukazati na značaj ručnog rada.

2. PSIHOFIZIČKE KARAKTERISTIKE SKUPINE

U odgojnoj skupini Vjeverice ima 18 djece, od toga 8 djevojčica i 10 dječaka. Radi se o mješovitoj vrtićkoj skupini djece čija dob djece varira od 3 godine i 3 mjeseca do 5 godina i 5 mjeseci. U skupini nema djece sa posebnim potrebama.

U svakodnevnom radu odgojiteljice potiču djecu na samostalnost u kulturno – higijenskim navikama, ali i pri obavljanju životno – praktičnih aktivnosti. Zadovoljene su individualne potrebe djece za izražavanjem, kreativnošću i stvaralaštvom u svakom pojedinom području. Ostvarivanjem ugodnog raspoloženja potiče se i socio – emocionalni razvoj djece.

3. ODGOJNO – OBRAZOVNI ZADACI

3.1. ODGOJNI ZADACI

- poticati vedro raspoloženje te stvoriti pozitivno ozračje u skupini
- razvijati pozitivne osobine ličnosti (kulturno ponašanje, strpljenje, upornost, suradnja, slušanje, međusobna tolerancija)
- poticati djecu na razgovor i aktivno slušanje
- poticati samopouzdanje, upornost i samostalnost u radu
- razvijati dječju znatiželju kroz pripovijedanje slikovnice o Elmeru
- zadovoljiti individualne potrebe i interese svakog djeteta
- osvijestiti djecu o važnosti ručnog rada
- poticati uvažavanje različitosti
- poticati osjećaj zajedništva

3.2. OBRAZOVNI ZADACI

- upoznati djecu s ručnim radom
- upoznati djece s patchwork tehnikom

3.3. FUNKCIONALNI ZADACI

- poticati dječji interes i pažnju
- poticati maštu i kreativnost
- utjecati na razvoj fine motorike ruku
- utjecati na razvoj komunikacijskih kompetencija
- utjecati na povećanje koncentracije (poticaj, bodrenje)
- utjecati na razvoj opažanja
- razvijati vještine preciznosti i vizualne percepcije
- razvijati matematičke vještine (geometrijski likovi, krojački metar i mjerenje)

4. ZADACI U ODNOSU NA ZADOVOLJAVANJE POTREBA DJETETA

4.1. TJELESNE POTREBE

- razvijati snalažljivost i spretnost u biranju materijala za rad
- razvijati koncentraciju i pažnju tijekom pripovijedanja slikovnice Elmer
- razvijati finu motoriku ruku upotrebom škara, igle i konca
- razvijati spretnost i preciznost

4.2. SOCIO – EMOCIONALNE POTREBE

- poticati socijalni razvoj (socijalne interakcije, socijalne vještine i sl.)
- jačati samopouzdanje (podupiranje i pohvale)
- razvijati sposobnost samostalnog donošenja odluka (samostalni izbor tkanina, početak i završetak osnovnog boda)
- razvijati osjećaj pripadnosti
- razvijati osjećaj sigurnosti tijekom aktivnosti
- poticati na uvažavanje različitosti (slikovnica *Elmer*)
- poticati na izražavanje svojih emocija, potreba i osobnosti

4.3. SPOZNAJNE POTREBE

- utjecati na proširivanje dječjih spoznaja o ručnom radu, posebno patchwork tehnicima
- utjecati na razvoj komunikacije i verbalnog izražavanja putem razgovora i tijekom šivanja
- razvijati pažnju i koncentraciju
- razvijati vizualnu percepciju

4.4. STVARALAČKE POTREBE

- poticati kreativnost, maštu i sposobnosti stvaralačkog mišljenja i izraza djeteta
- pretvoriti vlastite ideje i zamisli u djelo
- poticati radoznalosti
- utjecati na razvoj usmenog izražavanja
- zadovoljiti potrebu za likovnim izražavanjem

5. METODE RADA

Metode rada:

- metoda usmenog izlaganja i razgovora
- igra kao metoda
- metoda demonstriranja
- metoda praktičnih aktivnosti (likovno, verbalno, manipulativno)

Oblik rada:

- frontalni oblik rada
- individualni oblik rada
- grupni oblik rada

6. AKTIVNOSTI KOJE SU PRETHODILE

- traženje literature i traženje slikovnice Elmer
- osmišljavanje aktivnosti i priprema za provođenje aktivnosti ručnog rada
- nabava i priprema potrebnog materijala i pribora za provođenje aktivnosti

7. ORGANIZACIJA PROSTORA I MATERIJALA ZA RAD

Prije početka aktivnosti potrebno je pripremiti prostor za rad. Na stolovima će se nalaziti bijele pamučne tj, muslin tkanine dimenzije cca. 30x30, krpice i tkanine različitih dimenzija, materijala, tekstura i uzoraka, škarice za rezanje, flomasteri te ljepilo za tkaninu. Nakon što su djeca završila svoj rad kombiniranom tehnikom, slijedi šivanje na dječjim radovima.

8. ZAMIŠLJENI TOK AKTIVNOSTI

UVODNI DIO

Pripovijedanje slikovnice Elmer i upoznavanje sa štepanom dekom kao motivacija za nadolazeću aktivnosti

Ovu kreativnu aktivnost započet ću pripovijedanjem slikovnice Elmer koju je napisao David McKee. Pripovijedanje će započeti spontano bez pozivanja djece. Nakon pripovijedanja slijedi razgovor o pripovijedanoj priči. Djeci postavljam sljedeća pitanja:

1. *O kome govori ova priča?*
2. *Zašto je Elmer neobičan?*
3. *Kako izgleda Elmer?*
4. *Kako se ponaša?*
5. *Zašto drugi slonovi u krdu vole Elmera?*
6. *Zašto se Elmer odlučio prekriti sivom bojom?*
7. *Zašto je Elmer viknuo na sav glas?*
8. *Što se dogodilo kada je kiša počela padati?*
9. *Što mislite, zašto se Elmer htio promijeniti?*
10. *Jesmo li mi svi jednaki ili različiti?*

Nakon razgovora djeci kažem kako smo svi različiti i da želimo od drugih biti prihvaćeni i voljeni baš onakvi kakvi jesmo.

Nakon razgovora govorim djeci kako je naš slon Elmer izrađen u patchwork tehnici. Upitam djecu jesu li čuli za taj izraz. Djeci ukratko objašnjavam da je naš prijatelj Elmer poseban jer je sačinjen od puno različitih krpica u boji. Kada spojimo različite uzorke dobivamo šareni uzorak koji se zove patchwork.

U nastavku djeci pokazujem štepanu deku tj. prošiv koji je sačinjena od različitih uzoraka. Zajedno komentiramo boje i uzorke koje se pojavljuju na prošivu. Djeca dodiruju deku i razgovaraju o uzorcima. Djeca se mogu igrati s prošivom.

Glavni dio

U glavnom dijelu aktivnosti djeca samostalno izabiru tkanine i flomastere za rad prema vlastitom izboru. Na raspolaganju imaju krpice različitih veličina i uzoraka koje mogu iskoristiti u svome radu. Izrezanu tkaninu lijepo ljepilom za tkaninu na bijeli komad tkanine, odnosno muslin krpicu. U centru početnog čitanja nalazi se enciklopedija ručnih radova koju djeca mogu listati. Ukoliko stignemo, djeci taj isti dan pokazujem postupak šivanja tupom iglom i koncem. Ukoliko ne stignemo to učiniti isti dan, djeca će šivati idući dan ovisno o vremenu i interesu djece. Djeci će metodom heftanja biti prikazan postupak šivanja dviju tkanina na njihovom radu. Samostalno će provući konac kroz iglu i pokušati napraviti početni bod. Odgojiteljica pomaže te asistira ako je potrebna pomoć. Nakon što su djeca završila sa šivanjem, odgojiteljica će maknuti privremene bodove kako bi na radu ostalo samo ono što su djeca sašila. Početak i završetak šivanja bit će dobro osiguran kako bi bodovi ostali na tkanini. Odgojiteljica donosi rad kod kuće kako bi sve radove sašila na šivaćoj mašini. Idući dan donosi rad sa sašivenim radovima na tkanini. Pokazuje djeci kako se izrađuje prošiv (eng. *quilt*). Pokazuje kako se između naše tkanine s radovima i još jedne tkanine stavlja podstava.

Završni dio

U završnom dijelu rada odgojiteljica pokazuje završeni prošiv djeci. Zajedno komentiramo prošiv i radove na njemu. Razgovaramo o različitim uzorcima koje je svatko od njih izabrao i kako je svaki rad različit i jedinstven na svoj način kao što je i naš slon Elmer iz priče. Razgovaramo o ručnom radu i provođenoj aktivnosti. Pitam ih jesu li se zabavili, što im se svidjelo ili možda nije svidjelo tijekom ove aktivnosti. Djeci nakon aktivnosti ostaje prošiv kao uspomena s kojom će se moći igrati u svakodnevnoj igri.

Korištena literatura za provođenje aktivnosti

Brittain, J. (1980) *Enciklopedija ručnih radova*. Mladost: Zagreb.

McKee, D. (1996) *Elmer*. EPTA: Zagreb.

7. 2. Dokumentiranje odgojno-obrazovnog rada i samorefleksija odgojitelja

Dan je započeo doručkom. Vrijeme doručka je vrtiću fleksibilno i traje otprilike sat i trideset minuta. Na kolicima se nalaze različite vrste slatkih i slanih jela te više vrsta toplih napitaka (čaj, mlijeko, kakao). Djeca tako mogu samostalno izabrati i pripremiti ono što njima taj dan najviše odgovara. Doručkuju odmah prilikom dolaska u vrtić ili kasnije, kako kome najviše odgovara. Ne sjede svi zajedno za stolom. Nakon doručka odgojiteljica je pripovijedanje priče započela spontano dok su se djeca igrala u centrima. Djeca su se znatiželjno približila odgojiteljici kako bi poslušala priču. Tijekom pripovijedanja odgojiteljica je obraćala pozornost na govorne vrednote: tempo, jačina glasa, visina glasa, brzina govorenja te stanka. Djeca su sudjelovala tijekom pripovijedanja i uključivala se u razgovor. Djevojčici G. (3 g. i 9 mj.) se posebno dojmila slikovnica. Komentirala je: *Ja želim vidjeti Elmera. Reci ću mami da me odvede u džunglu*. Na pitanje *Što mislite, što se dogodilo Elmeru kada je počela padati kiša?* dječak I. (5 g. i 1. mj.) odgovorio je: *Postao je opet šaren!* Na pitanje zašto je Elmer neobičan, dječak M. izjavio je: *On ima kocke crne, zelene, plave, drugi nemaju to*. Neka su se djeca približila odgojiteljici tijekom pripovijedanja, neka su slušala priču iz daleka, neka su samostalno proučavala prošiv (slika 15), igrala se njime, a neka su listala enciklopediju ručnih radova u centru početnog čitanja. Djevojčica G. (3 g. i 7 mj.) iznenada je izjavila: *Znaš, meni je baka isplela vunenu kapu, ali ne nosam ju još jer je previše jako topla!* Na pitanje jesmo li svi jednaki ili različiti odgojiteljica je dobila šarolike i zanimljive odgovore. Djevojčica K. (4 g. i 8. mj.) rekla je: *Znaš šta ti ja mislim, mislim da smo svi isti jer svi imamo glavu, oči, nos, ali ja imam plave oči, a A. ima smeđe*. Na pod je postavila veliku bijelu tkaninu od muslina, krojački metar, škare i

olovku. Djeca su se sa znatiželjom približila i proučavala krojački metar. Na stolu su bile postavljeni flomasteri, škare, ljepilo i mnoštvo šarenih tkanina različitih tekstura, dimenzija i uzoraka. Reakcije djece bile su raznolike. Neka su se djeca priključila odmah, a neka tek kasnije kada su sa znatiželjom približila i vidjela što druga djeca rade. U nastavku rada slijedi foto-dokumentacija odgojno-obrazovnog procesa i refleksije odgojitelja.

Slika 15. Upoznavanje djece sa patchwork prošivom, vlastita fotografija, 2024.

Djeca analiziraju i promatraju šaroliki uzorak na prošivu. Djevojčica M. (3. g. i 3. mj.) izjavila je kako joj se najviše sviđaju bijele točkice. Nakon njezinog komentara i ostala su se djeca priključila u iznošenju vlastitog mišljenja. Dječak G. (4. g. i 11. mj.) komentirao je: *Meni se sviđa žuta kocka sa žutim kockicama*. Na slici 16. djevojčice M. (3 g. i 3. mj.) i A. (4. g. i 6. mj.) pokrile su se prošivom u centru početnog čitanja i počele listati slikovnicu.

Slika 16. Djevojčice listaju slikovnicu u centru početnog čitanja, vlastita fotografija, 2024.

U centru početnog čitanja na stoliću je bila izložena velika enciklopedija ručnog rada koju su djeca listala tijekom aktivnosti. Dječak M. (4 g. i 3 mj.) povezo je fotografiju *patchwork* uzorka u enciklopediji ručnih radova sa slonićem iz priče Elmer. Komentirao je: *Vidi, iste kocke kao i šareni slon iz priče.*

Slika 17. Djevojčice uzimaju mjere krojačkim metrom, vlastita fotografija, 2024.

Na slici 17. djevojčice uzimaju mjere za izradu krpica na kojima će crtati. Olovkom označuju mjere. Nakon označavanja mjera djeca režu tkaninu škarama (slika 18) Muslin tkanina je materijal kojeg je potrebno malo nategnuti kako bi ga bilo moguće rezati škarama. Djeci je to bio veliki izazov. Starija su djeca pomagala mlađoj djeci. Osim razvijanja matematičkih sposobnosti, djeca su tijekom ove aktivnosti razvijala upornost, empatiju te jačala samopouzdanje, pozitivnu sliku o sebi i vlastitim mogućnostima.

Slika 18. Postupak rezanja muslin tkanine, vlastita fotografija, 2024.

Nakon što su se izrezale tkanine, dimenzije cca. 30x30, djeca izrađuju vlastiti rad kombiniranom tehnikom flomastera i kolaža. Djeca samostalno izabiru tkaninu po želji i koriste ju u svome radu. Izrezuju tkaninu škarama i lijepe ju ljepilom za tkaninu (slika 19). Prilikom biranja tkanine razgovarali smo o teksturama, boji, debljini i težini tkanine, prozirnosti i sl. Djeca su se počela govoriti da im je teško crtati po tkanini. Odgojiteljica je u tom trenutku djeci dala crep traku. Djeca su si međusobno pomagala zalijepiti krep traku po rubovima tkanine. Jedno je dijete rukama rastegnulo tkaninu dok je drugo krep trakom obljepljivalo rubove tkanine za karton kako tkanina ne bi „bježala“ po stolu. Djevojčice su najviše birale tkanine cvjetnog uzorka.

Slika 19. U procesu izrade rada kombiniranom tehnikom, vlastita fotografija, 2024.

Sljedeći dan djeca su se upoznala sa ručnim šivanjem i osnovnim bodom. Samostalno su provlačila iglu kroz konac (slika 20). Djevojčica G. (3 g. i 8 mj.) uspjela je provući konac iz prvog pokušaja. Dječak M. C. (3 g. i 7. mj.) počeo se ljutiti jer nije uspio iz prvog pokušaja provući konac kroz iglu. Odgojiteljica ga je ohrabrila i rekla mu da on to može. Bio je uporan i uspio je provući konac kroz iglu nakon nekoliko pokušaja. Bio je ponosan na sebe i uzviknuo: *Teta, vidi! Uspio sam, uspio sam!* Na slici 21. odgojiteljica pokazuje postupak šivanja djeci.

Slika 20. Provlačenje konca kroz iglu, vlastita fotografija, 2024.

Slika 21. Šivanje iglom i koncem, vlastita fotografija, 2024.

7. 3. Refleksije dječjih radova

Dječji su radovi dragocjen materijal pedagoške dokumentacije. Pomoću likovnih radova odgojitelj može dobiti uvid u kojoj se fazi likovnog stvaralaštva nalazi dijete. Nadalje, odgojitelj može saznati unutarnje stanje djeteta tj. njegovo psihološko stanje i pogled na svijet i okolinu u kojoj dijete boravi. Likovnim izražavanjem prati se djetetov motorički, kognitivni, socijalni i emocionalni razvoj. U ovome potpoglavlju slijede refleksije odgojitelja o dječjim radovima.

Djevojčica K. (4 g. i 8 mj.) pristupila je ovoj aktivnosti s velikim entuzijazmom. Svakodnevno boravi u likovnom centru i želi eksperimentirati likovnim tehnikama. U radu (slika 22) je vidljivo da se djevojčica izražava složenim simbolima. U sredini je nacrtala sebe. Nacrtala je čitavo tijelo. Na glavi se nalaze samo oči i usta. U ovoj fazi tipično je da glava izlazi iz trupa, ali u ovome slučaju nije tako, djevojčica je nacrtala i vrat. Pored sebe nacrtala je Crvenkapicu. Nacrtala je glavu, ali izostavila oči i usta. U gornjem dijelu papira smjestila je sunce i oblake, a u donjem dijelu tlo. Na tlo je smjestila stablo sa ljubičastim bobicama. Bobice se pojavljuju u priči *Elmer* te ih je ona prikazala i u svome radu. Sunce i zvijezde su šablone koje se često pojavljuju u dječjim crtežima. Bodovi su uredni i većinom pravilnog razmaka. Šivanje iglom i koncem joj se jako svidjelo i izjavila je da je lako.

Slika 22. Rad djevojčice K. (4 g. i 8 mj.), vlastita fotografija, 2024.

Dječak T. (4 g. i 11. mj.) također se nalazi u fazi izražavanja složenim simbolima. Nacrtao je sebe kako stoji na kiši. Plave ekspresivne linije u vertikalnom položaju predstavljaju kišu dok smeđe linije u horizontalnom položaju predstavljaju tlo. Kiša se spominje u priči *Elmer*. Zanimljiv je izbor tkanina u radu. Siva kruta tkanina predstavlja sivo nebo dok smeđa predstavlja tlo. Plavo-bijelu tkaninu izabrao je za izradu *brageša* (hlača) i majice. Bodovi su većinom dugi i s velikim razmakom (slika 23).

Slika 23. Rad dječaka T. (4 g i 11. mj), vlastita fotografija, 2024.

Djevojčica G. (3 g. i 8 mj.) nalazi se u fazi izražavanja složenim simbolima (slika 24) Sebe je nacrtala veliku i smjestila u prvi plan. Glava je puno veća od trupa. Izostavila je vrat, a na glavi se nalaze oči s velikim otvorenim ustima. Izabrala je tkaninu cvjetnog uzorka koja predstavlja haljinu. S lijeve strane nalazi se sunce, a i ispod sunca veće i manje stablo. Djevojčica je nacrtala kišu (plave linije na desno) i bobice (plave točkice) koje se pojavljuju u priči *Elmer*. Na gornjem dijelu rada plave linije predstavljaju oblake dok vertikalne linije na donjem dijelu crteža predstavljaju travu. Bodovi se nalaze većinom na gornjem dijelu rada i velikog su razmaka.

Slika 24. Rad djevojčice G. (3 g. i 8 mj.), vlastita fotografija, 2024.

Dječak D. (5 g.) nacrtao je sebe i svoga tatu (slika 25). Sunce je smješteno u gornjem lijevom kutu rada. Vertikalne ekspresivne linije plave boje predstavljaju kišu, a plave točkice bobice iz priče *Elmer*. Započeo je šivati u donjem lijevom kutu te nastavio sve do polovice desne strane rada.

Slika 25. Rad dječaka D. (5 g.), vlastita fotografija, 2024.

Sljedeći je rad izradila djevojčica M. (3 g. i 3 mj.). Iz rada je moguće zaključiti da se djevojčica nalazi u fazi izražavanja primarnim simbolima. Ovu fazu karakteriziraju različiti načini šaranja (slika 26). Mnoštvo točkica zelenom bojom predstavljaju bobice iz priče *Elmer*. U gornjem desnom kutu djevojčica je nacrtala sebe. Vidljivi su glava, trup i udovi. Izabrala je tkaninu cvjetnog uzorka i crvenu s krugom. Iako ima samo 3 g. i 3. mj. djevojčica je vrlo spretno držala iglu i konac rukama. Šivala je iglom i koncem po svim stranama rada osim desne.

Slika 26. Rad djevojčice M. (3 g. i 3 mj.), vlastita fotografija, 2024.

Dječak D. (3 g. i 11. mj.) nalazi se u fazi izražavanja primarnim simbolima. Nacrtao je sebe žutom bojom. Vidljiva je glava bez očiju i usta. Smeđu tkaninu izabrao je za trup. Narančastom bojom nacrtao je krug i još nekoliko nedovršenih krugova. Uz rub desne strane tkanine smjestio je vrata koju je obojao crvenom bojom. Bodovi se nalaze na lijevoj strani i donjoj strani rada. Bodovi su pravilnog razmaka i većinom podjednake dužine (slika 27).

Slika 27. Rad dječaka D. (3 g. i 11. mj.), vlastita fotografija, 2024.

Dječak P. (3 g. i 4 mj.) u fazi je izražavanja primarnim simbolima. U radu si vidljive različite vrsta šara (slika 28). Sebe je nacrtao zelenom bojom. Ljudski lik je punoglavac. Vidljiva je glava iz koje izlaze udovi. Crni krug sa smeđim linijama predstavlja ježa u džungli. Bodovi su smješteni u donjem dijelu i desnom dijelu rada.

Slika 28. Rad dječaka P. (3 g. i 4 mj.), vlastita fotografija, 2024.

Djevojčica A. (4 g. i 6 mj.) u fazi je izražavanja složenim simbolima. Sebe je nacrtala u manjim dimenzijama (slika 29). U radu su vidljivi glava, trup i udovi. Desno je smjestila crvenu ljuljačku, a lijevo tkaninu cvjetnog uzorka jarkih boja s kontrastnom crnom podlogom. Točkice predstavljaju bobice iz pripovijedane priče *Elmer*. Bodovi su vidljivi u gornjem dijelu rada i na desnoj strani.

Slika 29. Rad djevojčice A. (4 g. i 6 mj.), vlastita fotografija, 2024.

Dječak I. (5 g. i 1. mj.) izražava se složenim simbolima. Nacrtao je nekoliko ljudskih likova (slika 30). Prvo je nacrtao lika smještenog u gornjem lijevom kutu. Udovi izlaze iz glave i nema trupa, ali je zato iskoristio tkaninu kako bi dočarao trup. Na glavi su oči, nos i usta. Na očima je prikazao trepavice. Na sljedećim trima ljudskim likovima vidljivo je postepeno smanjivanje detalja. Šivanje je vidljivo na donjoj strani rada.

Slika 30. Rad dječaka I. (5 g. i 1 mj.), vlastita fotografija, 2024.

Dječak M. S. (4 g. i 3 mj.) izražava se složenim simbolima (slika 31). Sebe je nacrtao u velikim dimenzijama. Trup izlazi iz glave i nastavlja se donje udove. Gornji udovi nacrtni su crvenom bojom. Iz glave izlaze guste linije koje predstavljaju kosu. Nacrtnane su i oči, ali ih prekriva gusta kosa. U gornjem lijevom kutu smješteno je

sunce, ispod sunca se nalazi stablo, a guste vertikalne zelene linije čine tlo, odnosno travu.

Slika 31. Rad dječaka M. S. (4 g. i 3. mj.), vlastita fotografija, 2024.

Dječak O. (3 g. i 8. mj.) izražava se primarnim simbolima. Ljudska figura (slika 32) sastoji se od glave i udova. Iz glave izlaze udovi. Izabrao je šarenu tkaninu koju je izrezao i zalijepio na ljudsku figuru. Crne točkice predstavljaju bobice iz pripovijedane priče *Elmer*.

Slika 32. Rad dječaka O. (3 g. i 8 mj.), vlastita fotografija, 2024.

Dječak M. C. (3 g. i 7 mj.) nalazi se u fazi izražavanja primarnim simbolima. U radu su vidljiva šaranja (slika 33). Točkice predstavljaju bobice iz priče *Elmer*. Koristio se žutom, ljubičastom, crnom i crvenom bojom. Više puta je pokušavao provući konac kroz iglu, ali se već pri prvom neuspjelom pokušaju počeo jako ljutiti. Odgojiteljica ga je ohrabrila i rekla mu da ne odustane. Bio je uporan i na kraju je uspio.

Slika 33. Rad dječaka M. C. (3 g. i 7 mj.), vlastita fotografija, 2024.

Dječak G. (5 g.) nalazi se u fazi izražavanja primarnim simbolima. Sebe je nacrtao crvenom bojom. Iz glave izlaze donji udovi, a iz donjih udova izlaze gornji udovi. Točkice predstavljaju također bobice iz priče o sloniću *Elmeru*. Izabrao je zelenu tkaninu zanimljive teksture s uzorkom cvijeća i lišća koja predstavlja tlo. U donjem desnom kutu nalazi se krug koji je pola crvene i pola zelene boje (slika 34).

Slika 34. Rad dječaka G. (5 g.), vlastita fotografija, 2024.

Djevojčica J. (5 g. i 6. mj.) jako voli likovne aktivnosti. Izražava se složenim simbolima (slika 35). Nacrtała je sebe s balonom. Ljudski lik ima glavu, trup i udove. Glava izlazi iz trupa. Nacrtała je oči s trepavicama i usta. Na glavi se nalazi kosa svezana u rep. U gornjem desnom kutu smješteno je sunce dok s lijeve strane ljudske figure prikazana je kuća. Izabrala je cvjetni uzorak tkanine kojeg je zalijepila lijevo pored ljudske figure. Kućica, sunce i zvijezda su šablone. Cijeli rad je ispunjen mnoštvom točkica različitih boja. Točkice predstavljaju također bobice iz priče o sloniću *Elmeru*.

Slika 35. Rad djevojčice J. (5 g. i 6 mj.), vlastita fotografija, 2024.

U radu djevojčice H. (4 g. i 6 mj.) vidljivo je mnoštvo šara (slika 36). U fazi je izražavanja primarnim simbolima. Nacrtała je velik broj točkica kao i djevojčica J. Često bi odlazila k njoj i gledala što ona crta. Sunce je smjestila u lijevi gornji kut. Izabrala je tkaninu cvjetnog uzorka. Trebalo joj je više vremena da provuče konac kroz iglu, ali nije odustala. Bila je jako ponosna na sebe kada ga je uspjela provući i kada je napravila nekoliko bodova.

Slika 36. Rad djevojčice H. (4 g. i 6 mj.), vlastita fotografija, 2024.

Nakon što su svi završili svoj rad, odgojiteljica je postavila radove na pod. Zajedno promatramo i komentiramo radove (slika 37). Odgojiteljica je rekla djeci kako će spojiti sve njihove radove koji su različiti baš kao što je i naš slonić *Elmer*. Svi mi živimo zajedno u svijetu iako je svatko od nas drugačiji.

Slika 37. Zajedničko komentiranje i promatranje radova, vlastita fotografija, 2024.

Sljedeći dan djeca su vidjela od čega se sastoji prošiv. Njihovi radovi na tkanini činit će gornji sloj prošiva. Na slici 38. djeca rastežu tkaninu i postavljaju na pod kako bi uzela mjere za izradu međupodstave.

Slika 38. Djeca rastežu tkaninu za uzimanje mjera, vlastita fotografija, 2024.

Odgojiteljica je sutradan donijela u vrtić gotov prošiv kojeg je sašila na šivaćoj mašini (slika 39). Djeca su bila ponosna na sebe, zadovoljna i ushićena kada su ugledala svojih ruku djelo.

Slika 39. Djeca promatraju radove na prošivu, vlastita fotografija, 2024.

Sva djeca su znatiželjno tražila svoje radove na prošivu. Djeca su tijekom dana koristila prošiv u igri u svim centrima. Najviše su ga koristila u centru početnog čitanja. Sjela su na kauč, pokrila se prošivom i listala su slikovnice (slika 40). Tijekom dana koristila su prošiv na više načina. Kao stolnjak u obiteljskom centru i za izradu skrovišta u građevnom centru. Djeca su izrazila želju da se pokriju prošivom tijekom popodnevnog spavanja. Dogovorila su se kako će se svaki dan netko od njih pokriti prošivom tijekom popodnevnog odmora.

Slika 40. Korištenje prošiva u centru početnog čitanja, vlastita fotografija, 2024.

8. ZAKLJUČAK

U Dječjem vrtiću Paperino u Poreču provedena je aktivnost u mješovitoj vrtićkoj skupini s ciljem upoznavanje djece s ručnim radom. Za upoznavanje *patchwork* tehnike i ručnog rada upotrijebljena je slikovnica Elmer. Slikovnica, kao prva djetetova knjiga, jedan je od mogućih alata za upoznavanje djece s ručnim radom. Tijekom pripovijedanja slikovnice djeca su prirodno i spontano upoznala *patchwork* tehniku. Odgojitelj, kao stručna i kompetentna osoba, ima zadaća izabrati kvalitetnu slikovnicu koja će zadovoljiti estetske i pedagoške kriterije.

Dokumentiranje odgojno-obrazovnog procesa važan je alat za unapređenje kvalitete odgojno-obrazovne prakse. Tijekom provođenja aktivnosti ručnog rada u radu s djecom u Dječjem vrtiću Paperino korišteni su transkripti, fotografije te dječji radovi. Dokumentiranje odgojno-obrazovnog procesa omogućava odgojitelju bolje razumijevanje djeteta i njegove akcije u procesu učenja. Također, refleksije dječjih radova nakon provedene aktivnosti autorici rada dale su uvid u kojoj se fazi razvoja nalazi dijete, pomažu joj u bolje shvaćanje djetetovog psihološkog stanja i njegovo shvaćanje okoline koja ga okružuje.

Kontinuirano propitkivanje vlastite odgojno-obrazovne prakse prije, tijekom i nakon provođenja aktivnosti važan je dio profesionalnog razvoja suvremenog odgojitelja. *Od suvremenog odgojitelja se očekuje svakodnevna evaluacija vlastite prakse i preispitivanja odluka te neiscrpno traženje alternativnih puteva u rješavanju praktičnih problema* (Šegud, 2006). Samorefleksija odgojno-obrazovnog procesa omogućila je autorici rada dobiti uvid u njezino znanje i vještine vezane uz temu ručnog rada i pedagoškog rada. Razmišljalo se o oblicima, metodama i tehnikama rada. Nadalje, samorefleksijom se nastojalo otkriti probleme tijekom provođenja aktivnosti i pokušalo ih se ukloniti ili riješiti. S obzirom na fleksibilnost odgojno-obrazovnog procesa u vrtiću, aktivnost je u određenom trenutku više puta promijenila smjer. Autorica rada (u ulozi odgojitelja) je kao promatrač, pomagač i usmjerivač promatrala ponašanja i akcije djece tijekom aktivnosti. Tako su djeca npr. tijekom aktivnosti sama uzimala mjere krojačkim metrom za izradu krpica na kojima će izraditi rad umjesto da im je odgojiteljica pripremila gotove krpice.

Moguće je zaključiti kako su blagodati provođenja aktivnosti ručnog rada u radu s djecom mnogobrojne. Umijeće ručnog rada tradicionalna je aktivnost koju je potrebno negovati unatoč brzom razvoju tehnologije i masovne proizvodnje u modernom društvu. Ručni rad važna je aktivnost koja djeluje pozitivno na cjelokupni razvoj djeteta što potvrđuju i mnogi autori iz proučene literature. Utječe na djetetov kognitivni, socijalni, emocionalni i fizički razvoj. Potvrđeno je kako se tijekom provođenjem aktivnosti ručnog rada kod djece razvija velik broj vještina i sposobnosti. Pospješuje se okulo-motorna koordinacija, jačaju neuronske veze (sinapse) u mozgu, razvijaju se matematičke vještine, socijalne vještine te mašta i kreativnost. Osim navedenog, također se njeguje osjećaj za baštinu i tradiciju, potiče se ustrajnost i upornost, jača se samopouzdanje i pomaže u izgradnji pozitivne slike o sebi i vlastitim mogućnostima. Ručni rad je u mješovitoj skupini Dječjeg vrtića Paperino donio veselje, zadovoljstvo, ushićenje i ponos nakon što su djeca vidjela svojih ruku djelo. Moguće je zaključiti kako su ruke uistinu neprocjenjiv alat kojim dijete istražuje svijet oko sebe.

9. LITERATURA

1. All About Ami – a crochet blog (03. 04. 2013). *Crochet*. (Preuzeto 20. 08. 2024. s <https://www.allaboutami.com/>)
2. Bad'urikova, Z. (2007.) *Učenje djece predškolske dobi kao temelj cjeloživotnog učenja/ Learning of pre-school aged children as a base for lifelong learning*. U Uzelac, V., Vujičić, L., (ur.). *Cjeloživotno učenje za održivi razvoj*. Učiteljski fakultet: Rijeka.
3. Balić-Šimrak, A. i Narančić Kovač, M. (2012.) Likovni aspekti ilustracije u dječjim knjigama i slikovnicama. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima* 17, 66 (Esej) (Preuzeto 25. 08. 2024. s <https://hrcak.srce.hr/124188>)
4. Bratonja, M. Koho pedagogija (bez dat.) *Slikovnice o interkulturalnosti*. (Preuzeto 29. 08. 2024. s [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://assets-global.website-files.com/60c1dab246554d13ea7691ab/63ff39b857c2b77a127aae10_Preporuke%20slikovnica%20o%20interkulturalnosti%20\(2\).pdf](chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://assets-global.website-files.com/60c1dab246554d13ea7691ab/63ff39b857c2b77a127aae10_Preporuke%20slikovnica%20o%20interkulturalnosti%20(2).pdf))
5. Brittain, J. (1980) *Enciklopedija ručnih radova*. Mladost: Zagreb.
6. Crnković, M., Težak, D. (2002.). *Povijest hrvatske dječje književnosti od početaka do 1955. godine*, Znanje: Zagreb.
7. Doutlik (Petljak), K. (2009.) Ručni rad i razvoj djeteta. *Bjelovarski učitelj*. 14, 3, 46-56.
8. DV Proljeće – Kloštar Ivanić (bez dat.) *Šivanje u predškolskoj odgojnoj skupini*. (Preuzeto 18. 08. 2024. s <https://djecjivrtic-proljece.hr/component/content/article/223-sewmwup.html>)
9. DV Zapruđe (bez dat.) *Dobrobiti ručnog rada za poticanje kompetencija djece predškolske dobi*. (Preuzeto 17.7.2024. s <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://vrtic-zaprudje.zagreb.hr/UserDocsImages/VRTIC%20KOD%20KUCE/DOCS/Ruc%CC%8Cni%20rad%20-%20pred%C5%A1kolci.pdf>)
10. Gole, P. (2023.) Ručni radovi u školi. *Varaždinski učitelj- digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje* 6, 12 (Stručni rad) (Preuzeto 27. 08. 2024 s <https://hrcak.srce.hr/clanak/429017>)

11. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. (2013.-2024.) *Kukičanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža (Preuzeto 17. 8.2024. s <https://www.enciklopedija.hr/clanak/kukicanje>)
12. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. (2013.-2024.) *Makrame*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža (Preuzeto 17. 8.2024. s <https://www.enciklopedija.hr/clanak/makrame>)
13. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. (2013.-2024.) *Ručni rad*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža (Preuzeto 17.7.2024. s <https://www.enciklopedija.hr/clanak/rucni-rad>)
14. Janeković, N., i Domac, P. (01. 12. 2020.) Gruba i fina motorika. (Preuzeto 17. 08. 2024. s <https://dvc-mali-losinj.hr/gruba-i-fina-motorika/>)
15. Kosinac, Z. (2011.) *Morfološko-motorički i funkcionalni razvoj djece uzrasne dobi od 5. do 11. godine*. Split: Savez školskih športskih društava grada Splita.
16. Kukovec, S. (2023.) Razvoj fine motorike. *Varaždinski učitelj- digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje* 6, 11 (Preuzeto 28. 8. 2024 s <https://hrcak.srce.hr/291741>)
17. Lam, E. (2013). *Quilting project*. Reference book. Agriculture Council of Saskatchewan inc. (Preuzeto 23. 08. 2024 s chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://4-hontario.ca/wp-content/uploads/2023/06/Quilting_Project_Reference_Book.pdf)
18. McKee, D. (1996) *Elmer*. EPTA: Zagreb.
19. Miljak, A. (2015.) *Razvojni kurikulum ranog odgoja Model Izvor II priručnik za odgojitelje i stručni tim u vrtićima*. Mali profesor: Zagreb.
20. Mitchell, D. S., Livingston, P. (1999.). *Will-Developed Intelligence The Handwork and Practical Arts Curriculum in Waldorf Schools*. Association of Waldorf Schools of North America Publications.
21. Novak M. (2021) Razvijanje ručnih vještina kao priprema za opismenjavanje. (Stručni rad). OŠ Frana Roša, Celje, Slovenija.
22. Skok (2022.) Aktivnosti za razvijanje fine motorike u predškolskom razdoblju. *Varaždinski učitelj – digitalni časopis za odgoj i obrazovanje* 5, 10 (Stručni rad) (Preuzeto 26. 08. 2024. s <https://hrcak.srce.hr/281188>)
23. Slunjski, E. (2016.) *Izvan okvira 2: Promjena – od kompetentnog pojedinca i ustanove do kompetentne zajednice učenja*. Element: Zagreb.

24. Starc, B. i sur. (2004.) *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*. Zagreb Golden marketing - Tehnička knjiga.
25. Šegud, M. (2006). *Odgojitelj kao refleksivni praktičar*. Petrinja.
26. Škola za modu i dizajn. (bez dat.) *Ručni bodovi za šivanje i vez*. Priručnik s vježbama za učenike. Zagreb.
27. Taloš Lopar, M., Martić, K. (2015.) Dokumentiranje odgojno-obrazovnog procesa. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima* 14, 79 (Preuzeto 21. 09. 2024. s <https://hrcak.srce.hr/clanak/254890>)
28. Verdonik, M. (2015.). *Slikovnica prva knjiga djeteta – nastavni materijal*. Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci.
29. Vujičić, L. (2015.) Pripovjedačko putovanje odgajatelja ili osobna refleksija putem fotografije. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima* 6, 79 (Preuzeto 23. 09. 2024. s <https://hrcak.srce.hr/172539>)
30. Wang, J., Li, X., Mi, J. (2009.) Research on Patchwork 's Origin and Development. *IJCC Journal*. 12, 1, 97-100. Fashion Institute, Donghua University, Shanghai, China.
31. Watkins, L., L., Wright, J. (2013.) *Extra Yarn*. (Preuzeto 18. 08. 2024. s <https://www.artofthepicturebook.com/extra-yarn>)
32. Žmavc, L. (31. 03. 2021.) *Vezenje – vještina ručnog rada. Pogled kroz prozor* (Preuzeto 17. 07. 2024. s <https://pogledkrozprozor.wordpress.com/2021/03/31/vezenje-vjetina-rucnog-rada>)

10. PRILOZI

Tablica 1. Razvoj fine motorike kod djeteta, Izvor: Kukovec, S.(2023) Razvoj fine motorike. *Varaždinski učitelj- digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje* 6, 11

Slika 1. Pletenje, <https://brickzine.hr/kako-postati-maher-u-pletanju/>, 26. 6. 2024.

Slika 2. Kačkanje, <https://idsb.tmgrup.com.tr/ly/uploads/images/2020/07/28/48859.jpg>, 26. 6. 2024.

Slika 3. Macramé tehnika uzlanja, <https://www.ganxxet.com/blogs/news/macrame-knots>, 26. 6. 2024.

Slika 4. Primjer tkanja u Dječjem vrtiću Cvrčak iz Virovitice, <https://www.cvrcakvt.hr/tkanje-i-sivanje/1695/>, 26. 6. 2024.

Slika 5. Dječji rad na izložbi Malih vezilja, Dječji vrtić Bubamara, <https://www.dvbubamaradonjastubica.hr/2023/06/02/11-izlozba-malih-vezilja/>, 27. 6. 2024.

Slika 6. Goblen, <https://shop.modellina.rs/fajlovi/uploads/images/14.jpg>, 27. 6. 2024.

Slika 7. Šivanje šivaćim strojem, <https://reviewed.usatoday.com/home-outdoors/best-right-now/best-sewing-machines>, 26. 6. 2024.

Slika 8. Osnovni bod, <https://aimforquality.wordpress.com/2014/04/24/basting-running-gathering/>, 28. 06. 2024.

Slika 9. Patchwork, <https://sewguide.com/how-to-join-fabric-pieces-in-patchwork/>, 30. 06. 2024.

Slika 10. Kombinacije šablona za izradu patchworka, fotografirano u Brittain (1980)

Slika 11. Slojevi prošiva, Lam (2013)

Slika 12. Ilustracija iz slikovnice Phoebeov džemper, <https://www.etsy.com/listing/66734149/phoebes-sweater-autographed>, 03. 07. 2024.

Slika 13. Primjeri ilustracija iz slikovnice Extra Yarn, <https://contemplatrix.wordpress.com/2012/10/29/book-extra-yarn/>, 03. 7. 2024.

Slika 14. Slikovnica Elmer, <https://knjiga.hr/wp-content/uploads/product-images/025464/025464-600x827.jpg>, preuzeto 20. 07. 2024.

Slika 15. Upoznavanje djece sa patchwork prošivom, vlastita fotografija, 2024.

Slika 16. Djevojčice listaju slikovnicu u centru početnog čitanja, vlastita fotografija, 2024.

Slika 17. Djevojčice uzimaju mjere krojačkim metrom, vlastita fotografija, 2024.

- Slika 18. Postupak rezanja muslin tkanine, vlastita fotografija, 2024.
- Slika 19. U procesu izrade rada kombiniranom tehnikom, vlastita fotografija, 2024.
- Slika 20. Provlačenje igle kroz konac, vlastita fotografija, 2024.
- Slika 21. Šivanje iglom i koncem, vlastita fotografija, 2024.
- Slika 22. Rad djevojčice K. (4 g. i 8 mj.), vlastita fotografija, 2024.
- Slika 23. Rad dječaka T. (4 g. i 11. mj.), vlastita fotografija, 2024.
- Slika 24. Rad djevojčice G. (3 g. i 8 mj.), vlastita fotografija, 2024.
- Slika 25. Rad dječaka D. (5 g.), vlastita fotografija, 2024.
- Slika 26. Rad djevojčice M. (3 g. i 3 mj.), vlastita fotografija, 2024.
- Slika 27. Rad dječaka D. (3 g. i 11. mj.), vlastita fotografija, 2024.
- Slika 28. Rad dječaka P. (3 g. i 4 mj.), vlastita fotografija, 2024.
- Slika 29. Rad djevojčice A. (4 g. i 6 mj.), vlastita fotografija, 2024.
- Slika 30. Rad dječaka I. (5 g. i 1 mj.), vlastita fotografija, 2024.
- Slika 31. Rad dječaka M. S. (4 g. i 3. mj.), vlastita fotografija, 2024.
- Slika 32. Rad dječaka O. (3 g. i 8 mj.), vlastita fotografija, 2024.
- Slika 33. Rad dječaka M. C. (3 g. i 7 mj.), vlastita fotografija, 2024.
- Slika 34. Rad dječaka G. (5 g.), vlastita fotografija, 2024.
- Slika 35. Rad djevojčice J. (5 g. i 6 mj.), vlastita fotografija, 2024.
- Slika 36. Rad djevojčice H. (4 g. i 6 mj.), vlastita fotografija, 2024.
- Slika 37. Zajedničko komentiranje i promatranje radova, vlastita fotografija, 2024.
- Slika 38. Djeca rastežu tkaninu za uzimanje mjera, vlastita fotografija, 2024.
- Slika 39. Djeca promatraju radove na prošivu, vlastita fotografija, 2024.
- Slika 40. Korištenje prošiva u centru početnog čitanja, vlastita fotografija, 2024.

SAŽETAK

Tema ovog diplomskog rada je ručni rad u dječjem vrtiću. Glavni cilj ovog rada je upoznati djecu s ručnim radom i *patchwork* tehnikom provođenjem aktivnosti u mješovitoj vrtićkoj skupini (3-5 g.) u Dječjem vrtiću Paperino u Poreču s naglaskom na važnosti dokumentiranja procesa učenja. U radu su korišteni transkripti, fotografije i dječji radovi kao alati dokumentiranja u provođenoj aktivnosti. Na temelju trenutačne stručne i znanstvene literature o važnosti ručnog rada te procesu dokumentiranja u radu s djecom, rad sadrži odgojiteljevu refleksiju dokumentiranja odgojno-obrazovnog procesa i refleksije na temelju dječjih radova. Odgojitelj u ulozi refleksivnog praktičara ovim radom nastoji potaknuti odgojitelje na dokumentiranje odgojno-obrazovnog rada i promišljanje o vlastitim radu s ciljem unapređenja kvalitete odgojno-obrazovne prakse. U praktičnom dijelu rada djeca se uporabom slikovnice *Elmer* upoznaju s *patchwork* tehnikom i osnovnim bodom. Ovim se radom nastoji ukazati na važnost primjene aktivnosti ručnog rada usredotočujući se na cjeloviti razvoj djeteta.

Ključne riječi: *ručni rad; šivanje; patchwork; dokumentiranje; refleksni praktičar*

SUMMARY

The topic of this thesis is handcraft in kindergarten. The main goal of this paper is to introduce children to handcrafting, patchwork and sewing by carrying out activities in a mixed kindergarten group in Paperino Kindergarten based in Poreč. This thesis emphasises the importance of documenting during the learning process. Transcripts, photos and children's works are used as tools of documenting this activity. Based on the current professional and scientific literature on the documentation process in working with children, the work contains the author's review in the role of an educator as a reflective practitioner who seeks to encourage educators to document their educational work with the aim of improving the quality of their educational practice. In the practical work of this activity children are introduced to patchwork and basic stitching through the Elmer picturebook. Additionally, this thesis seeks to indicate the importance of carrying out activities in working with children by focusing on the integral development of a child.

Key words: *handcraft; sewing; patchwork; documenting; reflective practitioner*